

Šumarski list.

Br. 10.

U ZAGREBU, 1. listopada 1885.

God. IX.

Potreba zakona za urbarno-imovno občinsku upravu.

Nadšumar imovne občine brodske g. Gjuro Koča, govoreći na strani 375. IX. svezka o. l. t. g. o našem šumarsko-upravnom osoblju, njegovom službenom i materijalnom položaju, napisao je medju ostalim, sliedeće gorke, nu odnošajem i istini podpunoma odgovarajuće rieči: „Šumare kod urbarnih občina nesmijemo ni sravnjivati (s onimi erara), ovi su sirotinja“.

Da, doista naši šumari, služeći kod t. z. urbarne iliti autonomne šumske uprave u starom provincijalu, velika su sirotinja.

Sirotinja, za koju kano da niti tko mari, niti radi. I u ovome listu,* a i po drugih naših glasilih, često puta čitasmo o jadnomet stanju naše urbarno-imovne občinske šumske uprave, njezini su odnošaji dovoljno poznati svakomu naših čitalaca, tako da bi po gotovo suvišno bilo, dalje i potanje dokazivati, težinu gori rečene izjave.

Nemože nas iznenaditi dalje, ako se uz onakove okolnosti, upravo nevjerojatne stvari sbivaju, ako se stvorise odnošaji, koji napokon gornju tvrdnju veleštovanog prijatelja i nadšumara brodskog izazvaše.

Naše je družtvu u tom predmetu, još na dne 8. veljače 1883., u predstavci** podnešenoj visokoj kr. zemalj. vladu, u predmetu organizacije šumarstva u Hrvatskoj u obće, bar u najglavnijih točkah, iztaknuto takodjer i te manjkavosti.

Od onda se do danas, hvala Bogu i u nas mnogo toga već promjenilo na bolje, mnoga u odnosnoj predstavci iztaknuta mana nestala je, mnoga naša želja izpunila se, samo u predmetu uredjenja odnošaja naše urbarno-občinske šumske uprave vriede žalibože i dan danas još u svoj svojoj težini, tamo spomenute rieči: „Urbarnе občine u pogledu šumskoga gospodarenja i uprave daleko jošte zaostaju za imovno-občinskim. Dočim imovne občine razpolazu većom glavnicom, posjedujući i savezniye liepe dielove hrv.-slav. šuma, ako i ne najboljim sustavom uprave i gospodarenja uredjene, doprinašaju ipak za

* Vidi: „Šumarski list“ tečaj VII. članke: „Još njekolike k reorganizaciji šumarstva u starom provincijalu“. — „Šume občinske i njihova uprava“ i t. d.

** Vidi: „Šumarski list“ g. 1883. svezak III. strana 99—106.

uzdržavanje i gojenje šuma znatne svote, te ujedno osjeguravaju obstanak plaće i umirovijenje šumarskog osoblja. Kod urbarnih občinah posve su to jošte neuredjene okolnosti".

Da, tako je, kod urbano-imovne autonomne šumske uprave posve su to jošte neuredjene, da, nepoznate okolnosti.

Al da, mogao bi se možda tko god naći, te nam dozvati na um, poznatu „privremenu naredbu kr. hrv.-slav. dalm. zemaljske vlade, ob upravi, gospodarenju i uživanju občinskih šuma u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, od 4. ožujka 1871. br. 2144“.

Tomu budi rečeno, da je ta naredba žalibože po našem uvjerenju više zaprekom napredka, no temelj kakovog uredjenja, negledeć na to, da u istinu skoro niti jedan §§. te naredbe nigda podpunoma ni u krijeosti bio nije.

Što znači n. pr. ustanova §. 24. upitne naredbe, glaseća: „Občinski šumari imadu pravo na mirovinu po propisih za državne činovnike postojećih“, dok još nitko ni nesanja, na stvaranje mirovinske zaklade tog osoblja, dok to osoblje, kroz godine često niti dio tekuće plaće nedobiva i t. d.!

Kao što su prežalostni odnošaji osoblja, te sirotinje, kako nadšumar brodski pravom spominje, komu nadleži uprava i nadzor nad timi šumama, isto tako je žalostno, ako ne i još mnogo žalostnije i samo stanje tih šuma i imovnih občina.

Nemožemo si pako protumačiti, s kojega se razloga, sve do sada još nisu šumarsko-upravni i gospodarski odnošaji imovno-občinske uprave za t. z. stari provincijal, mogli uređiti zakonskim putem, što je ipak bezuvjetno nuždno, te zašto se još sveudilj podržaje u krijeosti privremena naredba, kao i to, zašto se još do danas nije za urbano-občinsku šumarsku službu mogao ma bio kakav službeni naputak izdati?

Ta bar službeni naputak, prvi je temelj, ma bilo baš i privatne vlasteliniske šumske uprave. Naputak temelj je svakog sustavnog i valjanog uredovanja i organizacije, bez njega nije čudo, ako neznamo nit što smo, niti čiji smo! Naredba, osobito pako privremena naredba, daleko nije zakon. Ta već i rieč privremena, sama dokazuje ponajbolje, da se kod izdanja takove, mislio samo na časovito, privremeno ustanovljenje njekih načela uprave. Kad se pako već g. 1871. osjećala na toliko nužda, u predmetu uredjenja šumarske uprave i gospodarenje tih t. z. urbarnih občinskih šuma, da se je poseglo za privremenom naredbom, kud i kamo više mora se potreba zakonskog uredjenja tih odnošaja danas osjećati, dok je međutim samo šumsko površje tih imovnih občina, (dovršenjem mnogobrojnih segregacija), naraslo na dvostruko!

Nije nam ovaj put svrha, odnošaje urbano-občinske šumske uprave potanje razglabati, već htjedosmo jedino timi redci mjerodavne faktore upozoriti na vrlo žalostne prespomenute činjenice, a naročito naglasiti neobhodnu potrebnu čim skrije izdanja zakona i uredovnog naputka za občinske šume starog provincijala, nadajući se pri tom, da će visoka vlada, koja si je

stavila glavnom zadaćom unapredjenje narodnog blagostanja, ter riešavanje raznih agrarnih i upravnih pitanja, uvažajući činjenice, a naročito i veliku važnost urbarskih imovnih obćina po narod i zemlju, i to pitanje sretnom riešenju privesti.

Šume i šumski pašnjaci, sačinjavajući podlogu tih urbarskih imovnih obćina, mogli bi biti uz dobru upravu i gospodarstvo, od prevelike važnosti. Naročito pako potreban je gori iztaknuti zakon već i stoga, da se ta podloga, koja se pošto po to našim urbarskim obćinam sačuvati mora, budući glavni uvjet njihovog razvitka i blagostanja, od posvemašnjeg zatora i sve to većma preotimajućeg razsula i u istinu uzčuvati uzmogne.

Pošumljenje hrvatskoga kraša.

U svezku IX. o. g. lista „Zentralblatt für das gesammte Forstwesen“, nalazimo na strani 358. i sljedećih, od g. kr. nadzornika E. Malbohana u Senju, članak pod naslovom: „Der Karst in dem ehemaligen Militärgrenz-Litorale und dessen Auforstung“, iz kojeg u interesu stvari, (i to tim radje, što o radnjah našeg nadzorništva za pošumljenje hrvatskog kraša, žalivože i onako vrlo rijetko, na ovome mjestu koju saobćivati možemo), sljedeće podatke vadimo:

Izpuštajući odnosne navode, u pogledu zagajenja površina, te ustrojstvo nadzorništva za pošumljenje krša, g. 1878. u Senju, koji su većini naših čitalaca i ovako i onako jur poznati iz: „Izvještaja o djelovanju kr. zem. vlade, odjela za poslove unutarnje od god. 1879.—1883.“ iztaknuti ćemo tuj samo najvažnija u pogledu samog izvedenja šumsko-uzgojnih radnja, kako no nam ih u prenavedenoj razpravi g. Malbohan predočuje:

Neograničena paša, uz znatni broj male stoke (ponajviše koza), zahtievaju, da se svaka zabrana ogradi kamenim zidom, poput ograda u zvjerinjacih.

Te ograde, odnosno obranbeni zidovi, koji se u pravilu samo na suho grade, imadu visinu od 5 stopa, podnožje im je $3\frac{1}{2}$ stope, a rub 2 stope debeo.

Na vrlo strmih obroncima jest debljina tih stena trajnosti radi, primjerenog jača.

Cena tih suhomedja ili zidina, mjenja se od 48 do 90 nvč. po kurentni hvat.

Gradnja tih zidova, povjerava se putem javnih jeftimba poduzetniku, koji svojom jamčevinom kroz tri godine za valjanost posla jamči.

Sve ostale šumsko - gojitbene radnje, obavljaju se u vlastitoj režiji, pod stalnim nadzorom kojeg lugara, te vrhovnom upravom upravitelja nadzorništva.

Kod izbora zagajit se imajućih goljeti, uzima se prije svega obzir na to, da li se regeneracija iste u obče prikazuje vjerojatnom, te da u tu svrhu izdana novčana sredstva, s uspjehom u povoljnem razmjeru budu.

Kraške goljeti sa boljom naslagom tla, zaklonjene, te obrasle čunjem, a naročito i takove, gdje se još dovoljno živih žila i panjeva nalazi, stavljaju se pod zabranu.

Naslaga vapnenca imade pri tom glavnu ulogu. Najbolje uzgoje nalazimo tamo, gdje su naslage kamenja vertikalno izprekidane.

Tuj nalazimo i mnogovrstne biljke, koje se tud nemogoše tako lasno izkorieniti.

Busenom obrasle ravnine, gdje je krčenje laglje bilo, najtegotnije se posumljuju. Takove se po mogućnosti, kod izbora kulturnih površina izbjegavaju.

U nijednoj branjevini na krašu, nesmije se nalaziti javni put, staza, vrielo, vodurina ili koja privatna parcela. Nemože li se ipak podnipošto mimoći, da takov objekt u koju branjevinu dodje, to se takov duž ciele duljine ogradi dvostrukim zidom, te tako od branjevine izluči.

Takovi su slučajevi medjutim na sreću vrlo riedki. Branjevine se po mogućnosti stvaraju, odaljeno od selah i obitavališta, u koliko izkustvo upućuje, da neposredna blizina naselbina, česte napadaje prouzročuje.

Porazmeštanje branjevina sledi i opet tako, da medju pojedinimi branjevinama vazda u jednolikom podieljenju dovoljno pašnika ostaje za domaću stoku Krašanina.

Ovdje nemožemo prešutj ti, da nadzorništvo vazda nastoji, svim pravednim željam stanovništva po mogućnosti čim podpunije udovoljiti, za da se tako već unapred svakoj tegobi ili zlobnoj ošteti na put stane.

Suhe se te zidine kroz dugo vremena uzdrže. Tako imade njekoliko branjevina, kojih ograda se kroz 16 godina podpuno uzdržala.

U višjih stranah, gdje snieži, štetuju zidine mrazom. Tako se za poslednjih 6 godina izdalo za popravke tih na stotine kilometara dugih zidina, samo 1.919 for. 28 novč. A i odtuda i opet odpada do 62% na popravke, nastavše uslijed zlobne oštete.

Naročito zimi i proljeti, za vrieme pomanjkanja krme, znadu noću zidine provaliti, a maryu u neke branjevine napuštati.

Pošto su kazne za takove prekršjae neznatne, te pošto se odštete od štetočinaca samo u najriedjih slučajevih utjeraju, to se žiteljstvo takovih kazna baš neplaši.

Zaogradjenje branjevina u ukupnom površju od 9.104 rali 879 četvornih hvati, izdalo se za sagradjenje upitnih zidina 58.441 for. 29 novč.; nasuprot se pako za sjetu, sadnju i sjek panjeva (Stocktriebsetzungen), ukupno izdalo 15.357 for. 81·5 novč. Nemože se tajiti, da ti izdatci u nikojem razmerju nestoje sa radnjom. Postojeći odnošaji s jedne strane, s druge strane i opet u krieposti stojeći šumski zakon, nedadu žalibože, da stvari krenu na bolje.

Tako ogradjene branjevine ostavljaju se dvie, a često i tri godine netaknute, dok se tlo neoporavi.

Odmah prve godine, pojavi se na tih površinah, za tamošnje odnošaje upravo bujna trava.

Već u tom razdoblju opažati je razliku medju zabranjenimi i nezabranjenimi površinama.

Druge godine se već pojavljuju i izboji iz preostalog korenja. Ponajviše se pojave zaštitne vrsti dravlja, poput: *Rhus cotinus*, *Amelanchier vulgaris* itd. u velikom množtvu.

Do nadmorske visine 800 do 1.000 stopa, pojavljuju se uz to zaštitno čunje, još i *Salvia officinalis*, *Thymus*, *Lavendula* itd. zaštićujući biljke.

Pojavivše hrpe stabalja, pokazuju se već koncem druge godine, koji se dijelovi branjevine budu morali umjetno pomladiti, a koji će se sami i opet iz panjeva zamladiti.

To je onaj čas, kad umjetno pomladjenje započeti imade. Posvema obgriženo i propalo čunje, na kojem koze kroz decenija glodahu, koje uz starost od 30 do 80 godina, jedva visinu od jednoga metra imade, pokazujući habitus otvorenog kišobrana, reže se posebno u tu svrhu konstruiranim škarami, na panj.

Usled znatne polužne snage (Hebelkraft), koja se timi škarami razvija, moći je lasno i najčvršće vrsti drveća, u debljini do 8 cm. odštipnuti.

Ove se škare izvrstnim pokazuju, te su bolje od kosira, sjekira, pila i svih vrsti noževa.

Nikojim se orudjem neda, ma samo i približni rezultat polučiti.

Prije no se te škare počele rabiti, stajaše rezanje na panj, („das auf den Stock setzen“) po rali poprečno 10 do 12 for. Odkada se te škare rabe, iznašaju ti troškovi po ral 4 do 5 for.

Starost, tvrdoća, sastav tla (da li je velikom ruljom, klisurami ili kamenastimi grebeni pokrito bilo), veća ili manja gustoća grmovlja, odlučuje trošak.

Osim toga imadu te škare još i tu prednost, da se panjevi ni najmanje neozledjuju, a ni plitko se nahodeće korenje neiztrgava, što kod uporabljivanja drugog orudja i uz najveću pazku bivati znade.

Njeke vrsti drveća, kao što brasti, jaseni, lipe, francuzki javori, razvijaju jur u prvom proljeću 50 do 90 cm. dugačke izboje. Taj rast u visinu prestaje brzo na plitkom i mršavom tlu i na exponiranih položajih.

Na sreću se rijedko sgadja, da bi bura bujne izboje s panjeva polamala, tim više su zato zelinasti, još neodrvenjeni izboji u nižijih toplijih stranah, izvrženi grizu skakavaca (*Orthoptera saltatoria* i *Orthoptera gressoria*), i to osobito mjeseca lipnja.

Ti se skakavci na ovdašnjem krašu u velikom množtvu nahadjaju.

Ličko i otočko kraško područje, koje 73% ukupnog površja zaprema, obrašteno je počamši od 500 stopa visine većim djelom, obgrijenim i zakržljanim čunjem. Tu je pravo polje pomladjivanja iz panjeva, koje u velikoj mjeri izvedeno, bezdvojbeno i u najkraće vrieme, kršovite i kamene te hridi, u zelene gajeve pretvoriti mora.

Na takovih se površinah pomladjenje iz panjeva, svakoj inoj vrsti pomladjenja predpostaviti mora.

Ogulinsko pako kraško područje pusto je i golo, do kojih 800 stopa nadmorske visine.

Ovdje je tlo posuto većom i manjom ruljom. Po visinah iznad 800 stopa nadmorske visine, nalazi se prilično debela naslaga busena, a gledom na sastav, može se tlo prispodobiti onome, istarskog kraša.

Kakovi se uspjesi pomladjenjem iz panjeva polučiti dadu, dokazuju mnoge branjevine na krašu, koje su još prije njekoliko godina posve puste bile, dočim su danas već takovom guštarom obrasle, da po njih srne zaštitu i skrovišta traže.

Veće plešine i praznine po branjevinah zasadjuju se, u koliko naime tlo u obće sadnju omogućuje.

Sade se dvogodišnje presadjene, a i nepresadjene četinjače i jednogodišnje listače.

Do kojih 1000 stopa nadmorske visine, upotrebljuju se *Pinus halepensis*, *Pinus maritima*, *Ailanthus glandulosa*, *Acer monspesulanum*, *Ficus carica* i *Amygdalus communis*.

Od 1000 do kojih 2000 stopa iznad mora *Pinus austriaca*, *Ostrya vulgaris*, a na svježem ilovastom tlu *Fraxinus excelsior* i *Acer pseudoplatanus*.

U branjevinah ležećih iznad 2600 stopa visine; *Abies pectinata*, *Larix europaea*, a mjestimice *Acer pseudoplatanus*.

Po grebenastom, kamenjem pokritom tlu, obavlja se sadnja nepravilno, te se samo tamo sadi, gdje imade dovoljno duboka naslaga zemlje.

Kako gdje, prema sastavu tla i gustoći sadnje iznašaju troškovi kulturni po rali 10 do 16 for.

Po višje ležećih stranah, a naročito po visočinah, zatim manjih strminah, nalazimo i takove površine, gdje je tlo skroz dovoljne dubljine, a i površe manje posuto ruljom. Na takovom se tlu obavlja sadnja u jarcih.

Tu se, naprotiv vladajućem vjetru (sjevero-iztočnjaku), u razmacih od $1\frac{1}{2}$ do 2 m., 30 do 35 cm. duboki, 18 do 22 cm. široki jarki izkapaju, a osim toga se pred svakim trećim ili četvrtim jarkom, za obranu proti buri podignu suhi zidovi, i to iz onoga kamenja, što se iz jaraka kopanjem povadi.

U jarcih se sadi u razmacih od 25 do 35 cm. i to tako, da vrška biljke nepremašuje rub jarka.

Ako se ti jarki nalaze izpod 1500 stopa nadmorske visine, to se medju biljke posije i *Pinus maritima*.

Sadnja u jarcih, u savezu sa gradnjom obranbenih zidina, imade tu prednost, da bura biljke ni najmanje neoštećeće, da iste ljeti nisu toliko izvržene žegi sunca, te što tlo u jarcih dulje podržaje nuždnu vlagu.

Samo se sobom razumjeva, da su troškovi znatni, a iznaju od 46 do 58 for. po ral.

Biljkam se takodjer i sjetvom, odgovarajućih vrstih trava i djeteline po okrajcima jarka, podaje nuždna zaštita.

Obično se sadnjom počimlje mjeseca listopada, koji se posao onda u blažih stranah, do sredine veljače nastavlja.

Po viših stranah počimlje sadnja sredinom veljače, te traje do konca travnja, a prema vremenu do sredine svibnja.

Za trajanja jake bure ili možebitne studeni, prekida se sadnja na kratko vrieme.

Pravilom valja, da se biljke na krašu duboko zasadjuju, i to 3 do 6 cm. dublje, no što stajahu u razsadniku.

Presadjivanje obavlja se najvećom pomnjom i oprezom, izvježbanim osobljem.

Do mjeseca lipnja samo se neznatno opaža propadanje pojedinih biljka, koje do te dobe riedko 10% obsiže.

Nastane li ipak vrlo vruće i suho ljetno, to tečajem mjeseca srpnja, kolovoza, do početka rujna, u koje doba na krašu vrieme kiša nastaje, propadne i do 65% sadjenica.

Gubitak kod sadnje u jarcih, neiznaša više do 20%.

Kod sadnje u jarcih pokazalo se ipak, da ličinke ponajviše biljka uništaju. Povoljne bijahu za kulturu, godine 1882. i 1884. U tih godinah jedva je i polovina biljka izginulo no obično.

Kod njekih listača upotrijebilo se po vrlo eksponiranih stranah priličnim uspjehom i obrezavanje. Kod četinjačah pako, sadnja u snopicih.

Po zaštićenih, zaklonjenih dolinah, pojavlja se kadkada i rosa, isto tako i po visinah iznad 1500 stopa nadmorske visine, gdje često još i sniežiti znade, čim i tlo vlažnije biva.

U obće se na krašu vrlo malo rose stvara, u koliko zimi slabi vjetri propuhuju, koji naravno svako stvaranje rose onemogućuju.

Sjetva se ograničuje lib samo, na sjetuvi pod zaštitno drvlje od Juniperus oxycedrus, te mjestimice se nahodeće hrpe starog hrašća. Upotriebljuje se pri tom pako samo sjeme od Pinus maritima, Quercus sessiliflora i Q. cerris.

Središnje biljevište nadzorništva u Sv. Mihalju, izpod Vratnika, 1640 stopa iznad mora, obsiže 2 rali i 1320 četvorna hvata.

Iz ovoga se biljevišta povadi godimice do 9.000 komada jednogodišnjih listača i do 420.000 do 440.000 dvogodišnjih biljka od četinjača povadi.

Sjetva biva u prugah i na podpuno.

Neznatni se dio biljka takodjer i presadjuje, u koliko nestašica prostora, u obće presadjivanje ne ograničuje.

Za više i srednje krajeve kraša, dobavljuju se biljke iz ovoga biljevišta. Za niže strane pako imaju nadzorništvo u Senju, neposredno do morske obale posebno biljevište.

Osim toga uzgajaju se za ove strane biljke, jošte i u jednoj branjevini na krašu, pod zastorom stare proredjene hrastove šumice.

Biljevište u Senju i ono u branjevini davaju godimice 30.000 do 40.000 dvogodišnjih biljka.

Sveukupne, navedenim načinom uzgojene biljke, upotrebljuje samo nadzorništvo; izdanje biljka občinam, posebnikom i t. d. bezplatno ili uz novac, kako to primjerice u Istri biva, nebiva ovdje.

Veličina pojedinih lugarija obsiže od 540 do 1.100 rali. Za čuvanje branjevina imade nadzorništvo sada 18 lugara.

Povećanjem branjevina, umnaža se razmjerno takodjer i čuvarsko osoblje, i to onim časom, kad se zabrana koje površine odredi.

Sveukupni troškovi oko pomladjenja šuma na krašu, inklusivno troškovi osoblja, pokrivaju se iz dohodaka t. z. krajške investicionalne zaklade.

* * *

U savezu sa gori napomenutim, saobćujemo u slijedećem, podjedno sliedeće podatke, vadjene iz izvještaja kr. županije riečke, u predmetu pošumljivanja tamošnjeg kraša za g. 1884.

„Da se dobave šumske biljke za pošumljenje kraša, posijano je u občinskim baščah: 5 kilograma murve (*Morus alba*), 20 klgr. bagrena (*Robinia pseudo accacia*), 6 klgr. javora (*Acer pseudoplatanus*) i 6 klgr. bukvice. Šumskimi biljkama, što su uzrasle iz sjemena, prijašnjih godina posijana, te nabavljenimi sadjenicami vrbe, nasadjeno je u občini novljanskoj; vrbe (*Oderbruchweide*) 9.500 komada, murve 1.794 kom., crne topole 160 kom., divljega kestena 18 kom.; u občini briškoj crne topole 600 kom., bagrena 5.000 kom., jasena 1.000 kom., koprivića (*Celtis australis*) 1.200 kom., pajasena (*Ailanthus glandulosa*) 300 kom., bielogog bora (*Pinus silvestris*) 2.000 kom., crnogog bora (*Pinus austriaca*) 1.000 kom.; u občini Grižane - Belgrad crne topole 11.200 kom.; u občini Hreljin - Krasica crne topole 840 kom., bielogog bora 8.260 kom., crnogog bora 26.200 kom.; u grobničkoj občini ruske vrbe (*Salix uralensis*) 10.000 kom., crne topole 600 kom., bagrena 1.100 kom., pajasena 39 kom.; u crikveničkoj občini divljega kestena 134 kom.; u gradu Bakru bagrena 1.000 kom., bielogog bora 2.000 kom., crnogog bora 2.000 kom., ukupno dakle 85.936 komada.

Hrastova žira posadjeno je u občini briškoj 3 vagana, a u občini Grižane-Belgrad 7, ukupno dakle 10 vagana. Nasadjeni time prostor ima 29 jutara.

* * *

Konačno saobćujemo ovime, cieline radi, još prevod članka: „Die Auforstung des Karstes“ što no ga šumarski savjetnik g. Guttenberg objelodanio u „Oesterreichische Forst-Zeitung“ od 31. srpnja t. g. pri čemu nam je opaziti, da se odnosni podatci odnosaju na kulturnu saisonu 1884/85.

Potrošilo se ukupno 2.035.000 komada biljka sadjenica, od kojih potiče 1.638.000 komada iz primorskog erarskog biljevišta, 127.000 komada iz biljevišta tršćanskog odbora za pošumljenje kraša, 200.000 komada iz c. kr. cen-

tralnog biljevišta u Ljubljani, a 70.000 komada iz inih krunovina. Od posadjenih biljka bijaše 1,100.000 komada crnog bora, 81.760 komada morskog bora, (P. Parolinianus Webb.), 180.000 komada smreka, 24.000 Apolo jela (A. cephalonica) i 120.000 komada ariša, ili ti ukupno 1,542.760 crnogorica, zatim 450.000 komada bagrena i 42.250 komada kestena, jasena, javora i druge ili ukupno 492.250 komada listača.

Crni bor posadjen bi poglavito na slabijih zemljištih, izvrženih više buri, obe brzorastuće, južne vrsti bora po zaštićenijih prema moru se spuštajućih obroncih, duž željezničke pruge Grignano-Bivio, smreke i ariši po viših sjevernih stranah, sa ne odviš kamenim tлом.

Grčke Apolo omorike zasadnjene su pokusa radi na više mjestah, i to ponajviše radi toga, što se takove mogu i koljem zamladiti, a i kresati. Bagrenove biljke upotrebljene su stranom za vezanje puzajućeg tla, a stranom također i za ošumljenje pašnika i težatnih zemlja po Istri, u svrhu uzgoja vinogradarskog kolja.

Za ošumljenje pravog kraša, jest crni bor, polag izkustva do sada stečenog, jedina uspjehom uporabiva vrst, u koliko isti toli žegi sunca, kao i buri odoljeva, a bogatstvom stelje brzo stojbinu poboljšava. Smreke uspjevaju jedino po dubokom tlu i zaklonjenih mjestih, dočim ariš po viših strana bolje uspjeva.

Kulture poduzete listačami, po kraškom tlu, sve su se do sada izjavovile; Listače slabo su prikladne za ošumljenje kraša već i zato, što bura brzo odnese stelju, tako, da te vrsti nepopravljaju stojbine.

Što se tiče samog načina izvadjanja kultura, to se sada malo ne izključivo upotrebljava sadnja u rupah (Löcherpflanzung), 1-20 m. odaljenih, 25 cm. širokih i 20 cm. dubokih, jer se način sadnje po jarcih (grahab), kakovi bje uveden po odboru za pošumljenje okolice tršćanske, kod kojega se načina kopaju grabe od 2 m. udaljenosti, do 30 cm. dubljine i 40 cm. širine, koje se zatim osnaže od svakoga kamenja, te napune zemljom, a zatim u udaljenosti od 30 cm. zasadjuju biljkom, negledeći na bezdvojbenu tehničku shodnost te metode, supocienosti radi, kao što i stoga, što uzprkos svega za trajne suše nismo sigurni uspjeha, neizvadja.

Istina je doduše, da kraj gori rečenog načina sadnje, do 50% biljka propadne, te ih novimi zamjeniti valja; ali uzprkos svega toga ipak troškovi samo polovicu one svote dosižu, što ju traži način sadnje po grabah, tako da se cilj ipak neznatnim troškom novca kao i materijala postigao bude.

Samo se sobom razumjeva, da udaljenost pojedinih posadjenih biljka nije posvuda točno jednaka, to bo nedopušta rulja i kamenje, uslijed čega na mnogih mjestih u mjesto normalnog broja od 7.000 biljka po hektar i znatno manji broj zasadjen.

Što se napokon tiče troškova kulture ošumljenja po krašu, to iznašahu takovi popriječno za 1.000 komada biljka (P. halepensis i Parolinianus, zatim

bagren jednogodišnji, crni bor dvogodišnji, smreke i ariši trogodišnji) po 21·50 for. i to:

a) troškovi uzgoja biljka u biljevištih po 1.000 komada sa	1 for.	— nč.
b) za kopanje rupa (koji se posao ipak obično po obćinah bezplatno izvadja), 40—80, poprečno 60 rupa uz nadnicu od 80 novč., dakle za 1.000	13	" 33 "
c) za sadnju 100—140, poprečno 120 biljka uz nadnicu od 50 novč., dakle za 1.000 komada	3	" 17 "
d) za prinašanje kulturne zemlje fl. 0—6 ili za 1.000 poprečno	3	" — "
	Ukupno	21 for. 50 nč.

K tomu valja pribrojiti kod mnogih kultura još i suhomedje, na koje se poprečno 30 nov. po kurentni metar, uz visinu od 1 m. i 60 cm. poprečne debljine, izdaje.

Popravci starijih kultura stojahu poprečno 6 for. po 1000 biljka, naime kako gori, 4·17 for. za biljke i 1·83 for. za kopanje rupa, na priredjenih jurmestih.

Pošumilo se u to vrieme ukupno u Istri i Gorici 203 hektara spomenutim načinom.*

Paušalovanje šumsko-upravnog osoblja imovnih obćina.**

Visoka kr. zemaljka vlada, odjel za unutarnje poslove, izdala je pod 28. srpnja 1885. broj 28.983 sliedeću naredbu tičeću se naslovnog pitanja:

„Dosad naknadljivani su bili šumski činovnici imovnih obćina za učinjeno službeno putovanje unutar granice njihovog službenog okružja odnosno veličini pojedinih šumarija, ter bez obzira na tu okolnost, da bi trebalo pojedina šumska okružja često propovatati, dočim se u drugih okružjih ovo putovanje, redje i s manjim troškom obaviti može.

Usled toga tužili su se šumari, osobito oni, koji imaju velika i tegotna šumska okružja upravljati, često i ne bez razloga, da nemogu izaći sa opredijeljenim putnim paušalom.

Buduć se je pokazalo, da je spomenuto paušalovanje po dojakošnjem načinu ne samo kod imovnih obćinah, nego takodjer kod državne šumske uprave skroz neumjestno, ter je državna šumska uprava toga radi jur izdala shodnu na odstranjenje ove mane, a za unapredjenje službene djelatnosti smjerajuću reformu, nalazi kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove na temelju članka §. 20. zakona od godine 1873. o imovnih obćinah, odrediti, da se reforma slična onoj kod državne šumske uprave i to za sad samo pokusa radi i kod imovnih obćinah uvesti ima, ter da imovno zastupstvo prigodom

* Vidi Različite viesti: „Kraš kao državna naselbina kažnenikah“ str. 427. o. 1.

** Mi smo o tom predmetu naše nazore jur potanko objelodanili u članku: „Paušal šumarskog osoblja“ na strani 54—57. o. 1. Uredništvo.

u kolovozu t. g. obdržavat se imajuće glavne skupštine u smislu §. 10. na-putka C od godine 1881. glede dalje spomenutog nacrtta reforme vjeća i zaključi.

Ova reforma imala bi u slijedećem saštojati.

Dosadanja putna paušalija za upravitelja gospodarstvenoga ureda šumskog procjenitelja i šumara imaju prestati.

Nasuprotima se rečenim šumskim činovnikom izplatiti godišnji paušal za uzdržavanje konja, koji putni paušal za upravitelja gospodarstvenog ureda svotu od 500 for., za procjenitelja svotu od 400 for. i za šumara svotu od 350 for. prekoračiti nesmije, s tom obvezom, da upravitelj dva, odnosno jednog za službenu porabu dovoljno krepkog konja, a procjenitelj i šumar po jednog konja uzdržavati ima.

Od ove obveze za uzdržavanje konja, može se odriješit samo u slučaju osobito važnih razloga i posebnom vladinom dozvolom i to imenito u kršovitom velegorju, u kojem se s nestasice obćila niti s koli niti konjem u šume lasno doći ne može.

U ovih iznimnih slučajevih slobodno je dotičnom šumaru, da se posluži s najmljenimi koli i konji ili da djelomice pješke put prevali.

Osim toga ovlašteni su šumski činovnici zaračunati s i paušalnu dnevnicu za sve, zbilja učinjene putne dane.

Ovaj paušal ipak nesmije veći biti za jedan dan, i to za putovanje, koje se u jedan dan (tamo i natrag) obaviti može, i koje je veće od 20 kilometara.

Kod VIII. dnevnog razreda 2 for. — nvč.

„ IX. „ 1 „ 50 „

i kod X. „ 1 „ — „

Za putovanja, koja nenadilaze daljinu od 20 kilometara, nepripada nikakva paušalna dnevница.

Kod putovanja, koja se nemogu za 1 dan obaviti i gdje se toga radi izvan obitalnog mjeseta jedan ili više puta prenoći mora, nesmiju paušalne dnevnice nadvisiti svotu.

Kod VIII. dnevnog razreda od 3 for. — nvč.

„ IX. „ 2 „ 50 „

„ X. „ 2 „ — „

Oni činovnici, koji su od obveze za uzdržavanje konja odriješeni, imaju pravo samo na 70% gore rečenog paušala i na paušalnu dnevnicu.

Za obavljenou službeno putovanje imaju dotični šumski činovnici voditi „poslovni dnevnik“.

Taj poslovni dnevnik ima se svaki dan prigodom putovanja voditi; ter u njemu izkazati potrebu putovanja, nadalje prigodom putovanja sbilja obavljeni posao i napokon, ima se takav poslovni dnevnik prigodom putovanja na licu mjeseta još po odnosnom suodgovornom lugaru, a dnevnik upravitelja gospodarstvenog ureda, po dotičnom suodgovornom šumaru potvrditi.

Lugari imadu službeno poslovanje svojih predpostavljenih u svoju službenu knjigu upisati.

Ako nije moguće, da se u poslovni dnevnik po suodgovornom šumaru ili lugaru supodpiše, odnosno potvrdi, stoga, što su isti odsutni, onda se ima ovo u poslovnom dnevniku temeljito dokazati.

Poslovni dnevničici imadu se osobito savjestno voditi.

Svaka ina kakova zla poraba tog dnevnika žigosat će se kao prevara, ter će se dotični činovnik, odnosno dotični supodpisatelj odpustom od službe kazniti.

Na temelju ovih poslovnih dnevnika, koji se svaki mjesec zaključiti imaju, ima gospodarstveni ured dotičniku zasluzenu dnevnicu izplatiti.

Ovi dnevničici imaju se tada s mješevnim računskim predlogom, izpitana radi ovamo predložiti.

Onim činovnikom i službenikom koji neuživaju gori spomenuta paušalija, nu koji su odredjeni, da takovo s timi paušalijama ustanovljeno službeno mjesto privremeno upravljaju, imaju se beriva zamjene (beriva substitucije) od slučaja do slučaja na temelju obstojećih propisa opredjeliti.

Za službena putovanja izvan službenog područja, ostaju dosadanji propisi u krieposti.

U tom smislu sastavljeni zaključci imaju se propisanim putem ovamo predložiti i novčane svote u proračun za godinu 1886. zaračunati.

U Zagrebu dne 28. srpnja 1885.

* * *

Visoka kr. zemaljska vlada izdav citiranu svoju naredbu, mislila je bez sumnje time olahkotiti putovanja šumsko-upravnog osoblja.

Koliko se pako nama čini, putovanje kot. šumara najvažnije, u koliko od istoga u prvom redu ovisi napredak šumskoga gospodarstva dotičnoga kotara, to ćemo stoga biti tako slobodni te u kratko ocrati eventualne posljedice gore rečene naredbe, sa stanovišta kot. šumara imovnih občina.

Po navedenoj naredbi imala bi zastupstva zaključiti paušalnu svotu kot. šumarom minimalno sa 350 for. i odnosnim dnevnicama za uzdržavanje jednoga kriekog konja.

Razmotrimo li u kratko njeke šumske kotare, naročito one u nizinah i predielih bi reć vjekovito poplavljennih lugovah, u kojih šumar u jesensko doba, doba najčešćeg putovanja, velike daljine prevaljivati imade tako, da dva do tri puta u blatu do osovinah i večem, konje mienjati mora, to se i nehotice namje velika i opravdana bojazan, da bi takav šumar sa jednim, makar kako kriekim konjem brzo svoja putovanja dovršiti mogao.

Naročito spominjemo šumske kotare koji ilustriraju najteže putovanje u zimsko, proljetno i jesensko doba, n. pr. šumski kotari 1., 2., i 3. imovne občine krijevačke, naime Čazma, Garešnica i sv. Ivan - Žabno, kao i one u Podravini imovne občine gjurjevačke.

Neće biti bolje niti u Slavoniji kod tamošnjih imovnih občina.

Iz navedenoga proizlazi, da kot. šumari, imajući oveće šumske kotare, gore rečene vrsti, absolutno nisu kadri svoja putovanja obavljati sa jednim konjem kako to rečena naredba određuje. Dosljedno tome ako itko, a to su sigurno kot. šumari, koji bez dvojbe najviše putovati moraju, prinuždeni držati dva kriepka konja, ako se u istinu oživotvoriti kani tendencija vis. kr. zemaljke vlade.

Za opravdanje naše tvrdnje dodajemo još i to, da šumari upravitelji šumskih kotara ostalih prediela, uzmimo i povoljno situiranih ter neizvrženih toliko zločestim putevom nisu kadri sa jednim kljusetom svoja putovanja obavljati, tim manje ne, ako svoju vanjsku službu kane udesiti prema naputku C zakona o imovnih obćina od god. 1881.

Danas je doznaka gradje na jednom mjestu, sutra je nastavak iste, al na jednom mora se obaviti dražba šumskih proizvoda ili se dogodi ino važno službovanje na posve protivnoj strani, kamo šumar osobno ići mora, hoće li onda jedan konj, ma bio kako kriepak, moći tome šrapacu odoljeti i opet se onda vratiti nazad? i t. d.

Bez dvojbe su o tom pitanju svi šumari upravitelji šumskih kotara naših imovnih obćina na čistu koji su i do 30.000 hektara veliki.

Držimo da smo time u kratko dokazali, da kot. šumari nemogu sa jednim konjem svoja putovanja obavljati, vozili se oni ili jašili, a iz toga opet proizlazi, da za uzdržavanje dvaju konja neće biti dovoljna, gornjom okružnicom minimalno ustanoljena paušalna svota za jednog konja od 350 for. sa odnosnim dnevnicami.

Da pako to dokazati uzmognemo, evo u kratko godišnjeg (čednog) proračuna:

Za dva konja sieno na mjesec 8 centi po 1 f. 50 n., ukupno	
za godinu $8 \times 1\cdot50 \times 12 =$	144 for. — nvč.
Za napornije putovanje 200 dana u godini konjem zob na	
dan 10 lit. po 4 nvč.	80 " — "
Kovanje konjah 6 puta po 2 for. 40 nvč.	14 " 40 "
Popravak kolah godimice	25 " — "
Momku plaća godišnjih	72 " — "
Stan i hrana momku računajući godimice	150 " — "
Odkup javne radnje	3 " — "
Kamati od uložene glavnice 400 for. 6 % =	24 " — "
Ukupno	512 for. 40 nvč.

Račun ovaj je prema odnošajem županije belovarske upriličen, akoprem i mnogo stvarih uračunano nije, kao n. pr. pogibelj uložene glavnice ili ako se takova osiguranjem odstrani, odpadajuća osigurajuća svota i druge.

Možda bi tko prigovorio tomu i rekao zaato je odredjena dnevница. Na to je lasno odgovoriti ako se uoči, da takova pripada jedino za putovanja preko 20 kilometara, a kad se tako daleko putuje, sigurno se dnevница i potroši, kraj malene plaće, koju šumari imaju.

Visoka naredba, koja nam služi temeljem ovih razmatranja srađujuje pri tom paušaliranje šumara kr. državne uprave, ter joj takova i temeljem služi.

Nimalo nećemo pogriješiti, ako za slučaj jednakog paušalovanja državnih šumara sa onimi imovnih občina, odlučno osudimo čitav gori rečeni učin.

Svakom šumaru bo, koji je iole zavirio u djelokrug državnih šumara ter takav srađio s onimi imovno - občinskim, pada u oči mnogo toga, čim se potonji boriti moraju, uočiv služnosti šumah imovne občine kojih državne neimadu. Već sama ta okolnost povlači veliku razliku između jednog i drugog djelokruga, što se najbolje opaža iz toga, što kot. šumarije državne, sada šumski uredi, imadu godišnjih najviše 5—600, dopuštamo možda malo i više podnesaka riešiti, dočim kod kot. šumarijih imovnih občina do 2.000 takovih imade, a veći broj takovih iziskuje putovanje.

Prispodabljajući jedan i drugi paušal, vidimo nadalje da državni šumari osim toga imadu još u naravi kraj novčanog paušala zemljišta i prikladne stanove i t. d. čega svega imovinski šumar neima, a putovati mora sigurnošću tvrdeći $\frac{1}{2}$ puta više no državni šumar u godini danah, što nam poreći nemože nitko, koji objektivno sudi i uočuje silne doznake, dražbe, obilazena, procjene i t. d. što imovinski šumar sve sâm obavlja.

U tom pravcu dakle nemože se kot. šumar imovne občine prispodobiti sa onim države ni iz daleka, (za koju tvrdnju govore i same prijavnici šumskih kvarova bez ostalog, kojih broj je za 50—75%, veći od onih kradje kod državne uprave, ter koje takodjer često na licu mjesta procjenu samoga šumara zahtjevaju).

Želi li se indi u tom pogledu kot. šumarom i u istinu pomoći, uvaživ sve činjenice kojih smo samo jedan dio na kratko ovdje ocertali, to bi se po našem uvjerenju kot. šumarom za uzdržavanje dvaju konja morala doznačiti godišnja paušalna svota od najmanje 500 for. uz dnevne naredbom propisane.

Konačno nam je još spomenuti, da si nadšumari i taxatori mogu putovanja preudesiti prema vremenu i godištu, dočim to šumar nemože, jer on upravo u najgore doba godine i po najzločestijih putevih najviše putovati mora.

Od kuda nadalje proizlazi, da bi isti nadšumari i procjenitelji laglje sa jednim konjem putovali i obstojali nego li kot. šumari, u koliko ovi ovakova putovanja obično po izboru vremena i periodično a i zajednički sa šumarom obavljati mogu.

Preporučamo konačno ove redke mjerodavnim krugovom na uvaženje, za da već jednom i šumari bar donjekle svoju tegotnu službu uz primjereni honorar s voljom na korist naroda izvršavati budu mogli.

Tvorenje palica.

Piše M. Radošević, šumarnik.

Bilo već u o. l. spomenuto, kako se u novije doba u nas počeli izradjivati raznovrstni štapovi, te da je barun Alnoch dapače kraj Samobora otvorio i posebnu tvornicu te vrsti u veliko.

Pa ipak je tek tomu kakovih pet godina prošlo, odkada su se počele u velikom broju sjeći svakovrstne palice oko Broda na Kupi, bile grabove, sivoće, ljeskove a najviše drenove, u svrhu tu, da se surove odpreme tvorničarom palica za šetnju, sunco- i kišobrane, a posljednja vrst drva mnogo i za kojekakve držalice.

Toga tvoriva ali odpremljeno je već prvih trijuh godina toliko (na vagone po 20.000 komada), da su sve obližje šikare već izsječene, pa se dotični trgovac iza toga oputio u priedjel oko Kostajnice, a dopro već i do Broda na Savi.

Kupovalo se to, od komada po 1—1·5 novčića, drenove obične se dvostruko plaćaju, pa ipak su ljudi sjekli te palice isto tako od 1—1·5 novčića na komad. Prima se u dobru robu palica: 1 m. duga a u sredini 15—35 mm. debljine uz uvjet, da je samo na jednu stranu uvjijena i zdrava, da neima natrulog čvora, al inače i granata i čvorasta biti može, samo da je na debljem kraju, providjena sa čvorom ili kljukom iz koje tokar izreže i izrašpa držak na palici. Ljeskove palice za kišobrane imaju najvećma prišarafeni držak, stoga se mnogo i ravnih palica te vrsti prodaje.

Surove ove palice putuju najvećma u Prag, Brno, Beč, Draždjane, Lipsku, Berlin a mnogo i u Meissen dapače i u Francusku i Englezku. Dok nije bivši prosti kramar rodom iz občine Brod-Kupa iz naše domovine uveo surovinu ovu u trgovini, služili su se tvorničari robom najvećma iz sjeverne Galicije, Mađarske pa Sedmogradske, nu prije 5 godina proizvodjalo se malo palica sa naravnim držkom, jer ih nigdje na blizu toliko i tako jeftino kao upravo u domovini našoj neima; stoga se proizvodu ovom još i daleko veća prodja otvoriti mora, pa bi toga radi i šumarstvo pozornije tu obrt pratiti imalo.

U prvi mah se pričinja možda ovaj konsum neznatan, ta koliko njih misli nato, da žigice godimice hiljade jutara šume izsjeku, a tko bi danas vjerovao, da se i palica na 20 milijuna komada godimice u Europi troši, pa ipak je tako.

Surovo prigotovljene i dobro prosušene, povezane čvrsto trticom u svežanj po 100 komada, oputuju do fabrikanta spram sjeveru, te se plaćaju ovdje po 4—7 for. po stotini, a drenove i znatno skuplje (na dvostruko). Iz toga se približno uvidja, da je trgovina ovom surovinom vrlo povoljna, jer koristi na stotini po 1—5 forinta; stoga i čudo nije, ako li je prvi trgovac ove robe u par godinah stekao imetak od preko 50.000 for.

Prekupeci ovih palica nisu veliki tvorničari nego tokarski majstori, kojim je specialität prigotavljati gotove palice za šetnju, sunco- i kišobrane a naj-

glavniji proizvoditelji, recimo su 2 tvorničara u Meissenu, u novije doba u Velikom Ugroču tvornica grofa Zaha, pa najnovija u našem Samoboru, jur svima poznata.

Gradski tokari ili Stockfabrikanti, kako se sami krste, rade obično sa 5—10, a spomenute tvornice sa 30—50 ljudih.

Kod posljednjih se vidja racionalni postupak a kod prvotnih je dosta primitivno. Tvornica radi ili parnim ili vodenim okrećem do 10 konjah jakosti, te tjera makine za provlaku palicah, okružače za pričelivanje, vijugače za obrezivanje (osobito držke), razne strojeve za gladjenje i politiranje i t. d.

U Beču a tako i svakom od navedenih gradova tvori se stovrstnih oblikah palica, pa stoga se tvornica, koja treba, da po šabloni radi spram ručnom radu, ako i primitivnije, te akoprem u cieni kao 10 : 1 stoji, ipak težko uzdrži, a to je i onaj razlog, zašto se tvornice ove vrsti umnožiti nemogu, zato i samoborskoj tvornici niti za 5 godinah neproričem velikog uspjeha, tim manje, što je razpačavanje gotove robe na sijaset trgovčića mučno svezati.

Italija je prva zemlja kišo- i suncobrana, te se toga za export u cielu Europu razmijerno najviše pravi. Stotine ambrelodelaca imade oko Udine, da cielo selo je kišobranar, nu ovi najviše prave proste kišobrane sa poznatim dvorubom na obodu, sa crnom bukovom palicom i držak iz crne kosti. Palice i držke za ove proste kišobrane proizvadja lih Lubljana.

Al ove vrsti kišobrana nisu danas ni u seljaka obljudjeni, vidaju se najvećma oni sa ljeskovom palicom i pričvršćenim držkom, ako li je Lubljana to izgubila, može Samobor sada prisvojiti.

Fini kišobrani, osobito svileni proizvadaju se u Florencu, Rimu, Napulju, Turinu, Milanu i Veroni te inih manjih gradovih; pa neću pretjerati ako kažem, da u Italiji preko 10.000 duša imade, koje se samo kišobranarstvom bave; ali čini se, da kao što Italija u obće u industriji zaostaje, da je i ovo proizvadjanje dnevno manje, a svakako i tako biti mora već s obzirom na palice same.

Iz Hrvatske odprema se surova palica n. pr. u Prag, a odavle putuje gotovo izradjena u Turin, a iz Turina providjena platnom ili svilom kao gotov kišobran u Zagreb, time poskupila je palica kirijom i carinarom, što se od politirane ili lakirane robe takove plaća, po komadu uz % provizije najmanje za 20—30 novčića, a to je kod kišobrana recimo 4—6 for. vriedna, odmah 5%, dakle Turin to spram Beču, Gradcu itd. trajno uzdržati neće, pa zato je export talijanski od one dobe u ovoj robi najvećma izgubio, odkada surove palice na sjever putuju iz Hrvatske a opet bi se ovo donjekle izravnalo, da je samoborska tvornica kadra svezati se valjano s Italijom, a u tom leži po mome mnenju i tvornici ovoj njezina budućnost!

Dnevno se kišo- i suncobrana više traži, ta i slavonski pastir, kojeg je široko mastni šešir ili od trave spleteni ogrtač od kiše štitio, pronašao je već shodnijim mjesto toga kišobran razzapeti, pa će tako pomoći željeznice nesretni agenti i iz najzabitnijih selah gotov novac za pokrivala ova u inozemstvo odvući, za da se već nikada nevrati; umjesto, da si pastir svojom travom

zabavno ogrtač plete i novac prištedi. Nu mi nemožemo plivati proti vodi, pa zato, da nam ipak novac kod kuće ostane, radimo složno sví o tom, da i kod kuće ovu industriju dignemo. Dakle evo nam i tvornice palica kraj Samobora, pa toj sam ponajpače i ove redke posvetio, za da dokažem koliko je nuždno, da joj u svemu pripomognemo, al ne da neopravdanimi obtužbami zaprijeke pravimo.

Čitao sam dopis, neznam u kojem glasilu, sa sadržajem, da neka se stane na put haranju šikara, u kojih da se palice za samoborsku tvornicu sjeku.

Spomenuo sam već gore, da se godimice toga na 20 milijuna komada troši, a moglo bi se to i podvostručiti, te što sbog preskupog tla, što sbog pomanjkanja navedenih vrstih listača, povoljnije položene krunovine do Hrvatske, za consumno polje ove vrsti robe, u Europi neima; stoga će i najveći dio potrebe na nas upućen ostati, pa recimo, da godišnje samo 10 milijuna komada pr. mille 2 for. = 200.000 for., a radnje po komadu sa 1 nvč. = 100.000 for. dobiti daje, već je ukupno 300.000 for.

Nije li svotica od 300.000 for. za nas vrlo liepa? a tko bi ju inače zamjeniti mogao, ta što nam se brst plaća, što li šiblje?

Ovo što o tom pišem, moje je osobno izkustvo, pa sam propovetao u tu svrhu, a tako i izpitao, sve ono, što nabrajam; zato tvrdim, da se zajedničkim postupkom za stojeću palicu po hiljadi ne 2 for., nego 5 for. dobiti može, a za drenove i 15 for. Sječe se dok u drvo sok nedodje, a jer su to sve vrsti dobre izbojne snage, pa kako da se onda šume izharati mogu?

Kao što niti hrastovo drvo, o koje šumar s nosom udara, tobože vještački efektivne ciene niti danas još mjestimice postiglo nije, (kup ovisi o kupcu a ne li o prodavaocu), tako nije ta efektivna cena ni kod palicah prisjela, na mnogih se mjestih to i badava daje, a tko je tomu kriv?

Nu recimo, što sjegurno uzajamnim čvrstim držanjem ciena i možemo, da poprieko po hiljadu 2 for. dobijemo i da se uvede redovita kultura zato, kao što je u Badenu uvedena za višnjeve palice, i napravimo si kratak račun o popriječnom godišnjem dohodku 1 rali i računajmo: Na 1 rali može se proizvesti 10.000 palicah po 2 novč. = 320 for., tečajem razdoblja od 6 godina; stoga brutto dohodka 50 for., mladici privezati prizemno kamen, ili slično, da je prisiljena kljukom uzrasti, sa svimi upravnimi troškovi itd. tečajem 6 godinah, za koju dobu stupa šikara u podpuno sposobnu uporabu, nije li tada bez računa još ipak dohodak daleko veći, no ga od pašnjaka da-pače i najboljih naših šuma postići možemo, pa zar zato da zaprijeke pravimo tvorničarom palica?

Istina, nama jest stati svim mogućim na put haranju i otimačini po naših šumah, nu s druge strane nam je i opet bezuvjetna dužnost, nastojati oko razvjeta i podupirati na svaki mogući način sva poduzeća, koja su kadra rentu naših šuma povisiti.

Nek se narod uputi, kada, u koje doba, gdje i u kojih šumah, te koje vrstni izboja i palica smije, a koje bez velike štete nesmije rezati; prekršitelji neka se primjerno kazne, al zato, jer imade štetočinaca i neumnika, koji zatiraju

šume, protiviti se u obće industriji, tvorenju i rezanju palica, mislimo, da gledom na gori rečeno nemože biti opravданo.

Kao što obično, radi se i u ovom slučaju prije svega, o načinu izvadjanja dobave, kao i nabavljanju surovine u obće. Nek se pridržaje narod da samo ono sječe, što za drugu koristniju porabu nije, neka se tvorničar prisili, da ne kupuje surovine dvojbenе provenience, ali neka se zato neobiedjuje, toli koristno po nas poduzeće, da je ono zator šuma.

Šumarsko-trgovačka razmatranja.

X.

Iztaknusmo jur na ovome mjestu, da u novije doba proizvodnja njemačke bačvarske i kačarske gradje u veliko, sve to veću važnost zadobiva, celine radi saobćiti čemo u slijedećem, što o toj vrsti proizvodnje spominje, netom izdano izvješće osječke trgovačko-obrtničke komore.

Ova se roba kod nas skoro izključivo proizvadja u prostranih šumah u dravskoj dolini. Ista se roba razprodaje stranom u austro-ugarskoj monarkiji, a stranom se izvaža u Njemačku i Francezku. Glavna su skladišta Budimpešta, Beč i Monakov. Sa proizvadjanjem te robe bavilo se je stranom kao glavnim proizvodom, a stranom kao uzgrednom robom, u svemu 50 poduzetnika. Godine 1880. proizvedeno je do 2,1000.000, a god. 1881. 2,400.000 akova, od kojih bijaše 2¹/₁₀ za dána i 5⁰/ za kačarske gradje. Proizvod ovih obiju godina bijaše skoro sasvim razprodan. Veći dio razprodao se je na austro-ugarskih tržištih, od kuda je naknadno velika množina izvežena u Njemačku. Manji dio, al još uвiek znatan (god. 1881. preko 1,100.000 akova), bijaše izravno u Njemačku izvežen.

Francezka udioničtvovala je kod izvoza slavonske bačvarske gradje godine 1880. sa 10⁰%, godine 1881. sa 15⁰ godišnje produkcije.

Po izvještajih prometnih zavoda izvažalo se samo god. 1881. iz Slavonije preko 276.000 met. centi u brodovih, a željeznicom preko 30.000 met. centi razne bačvarske gradje. Ciene se od g. 1880. i 1881. medjusobno mnogo nerazlikuju, te se mogu nazvati povoljnimi.

Kišovitim vremenom u mjesecu kolovozu i rujnu god. 1881. bila je znatno potištена neda na berbu, a time nastala je u trgovini mala stanka. Ali u kratko vrieme oživi trgovina na novo, i do konca godine bijaše već manjak dostatno nadoknadjen.

Za partie, koje su bile prema veličini dobro sortirane, postiglo se je 65 do 90 novč. po akovu na dravskoj obali.

Za malenu bačvarsku gradju postigla se je dapače ciena od for. 1-10 do 1-20. Mala bačvarska gradja prodavala se je samo u riedkih slučajevih, a osobito ne rado zasebice, jer sa većom bačvarском gradjom pomješana, olahkoćuje prodaju, što osobito uvažiti moraju veliki producenti.

Kako se vidi, kreću se ciene njemačke bačvarske gradje unutar znatno razstavljenih granica. U tom obziru nisu mjerodavne, samo u obće sgodnije ili nesgodnije konjunkture, akoprem iste uplivaju doduše koli na poslovanje, toli i na značaj cene. Ali i u jednoj te istoj saisoni, dakle uz isto poslovanje i značaj cene, dolaze znatne razlike u ceni, s obzirom na različite veličine (sadržaj akova), a i s obzirom na različite dimenzije (debljina duga).

Sad imadu ove, sad opet one veličine i vrsti u cieni prednost, i obratno. Kod toga je mjerodavna ta okolnost, koje se veličine i dimenzije ponajviše po konsumentih traže, uslijed čega u glavnih skladištih nastaju praznine, koje se opet brzimi i velikimi transporti nadometkom jednake robe izpuniti moraju. Zato je za proizvoditelja od velike važnosti, da se bar približno upozna sa razmjerom različitih vrsti, koje se na glavnom skladištu još nalaze, jer je tim u stanju, kod proizvajanja svratiti svoju pozornost najviše na one veličine i dimenzije, koje će se predvidno u prvoj saisoni u velikoj mjeri tražiti, a tim se može nadati, da će bolju, svakojako pak pravilniju cenu postignuti.

K tomu se pridružuje još i ta, često opažena nepodobština, da se uslijed toga nerazmjerja u cieni pojedinih različitih dimenzija bačvarske gradje, vanjski kupci na štetu, naročito manjih proizvoditelja, na posve neopravdani način okoristiti teže. Takovim proizvoditeljem, koji nikakovog pojma o momentanom stanju vanjskih skladišta nemogu imati, niti im može poznato biti, kakove će se dimenzije ponajviše potraživati, predbacuju vanjski kupci obično, da im je baš ona dimenzija od najpreće potrebe, od koje dotični proizvoditelj obično u svojoj ponudjenoj partiji najmanje ima, dočim obratno od one dimenzije, od kojih ponudjena partija najviše sadržaje, da se tobož toliko nepotražuje, te da i cieni celoj partiji uslijed toga mora da bude mnogo manja.

Da je manji producent u stanju, od vremena do vremena upoznati se sa ovimi okolnostmi, tada bi se takova zloporaba uklonila, koja je samo na uštrbu produkciji zemlje.

Vrlo bi povoljno djelovalo, da se barem svake četvrt godine izdaju konsularna izvješća o prodaji bačvarske gradje u inozemstvu, ali ista nebi se smjela samo ograničiti na kolikoču, već bi imala priobčiti i podatke o prodaji različitih vrstih dimenzija.

IX.

Nadovezujući na gori spomenuto, saobjćujemo u slijedećem još i stanje proizvodnje hrastove rezane i tesane gradnje u Slavoniji, kakovo no nam preduče osječka obrtničko-trgovačka komora u svojem izvještaju¹ do konca g. 1881. „U istoj mjeri, kako je slavonski lužnjak prikladan za ciepanje, tako je i za rezanu gradju svake vrsti i dimenzije, te je priznat svuda kao najbolja vrst hrašća za pilane. Liep, ravan uzrast debla, koji predpostavlja pravilnu srž, zatim pravna i malo po malo zaobljena elipsa u deblu, isto tako, kao što gu-

*

stoćom stojbine u velikih prašuma visoko bez grana uzrašćeno stablo, i napokon zdravi značaj slavonskih hrastovih šuma uzprkos gorostasne dimenzije pojedinih stabala, sve su to svojstva, koja čine ovozemni hrast, osobito prikladnim za svakovrstnu rezanu gradju. K tomu dolazi još ta okolnost, da se uslijed ustrojstva tla u pošumljenih dolinah obiju rieka Save i Drave, izradjena drva vrlo lahko i brzo suše, a vlakno im je gibko, te se pravilno u jednakom obliku jedno na drugo priljubi, s čega se znatno olahkoće svako finije izrađivanje drva, i s čega je u stanju, da svakom zahtjevu i u najvećoj mjeri odgovoriti može.

Velike svjetske izložbe pribavile su toj nedosežnoj vrstnoći slavonskih hrastova za tehničku porabu obćenito priznanje, te svratile pozornost inozemskih eksporteru na izcrpljivanje slavonskih šuma.

Pa u istinu se je slavonska hrastova rezana gradja za minulih deset godina u najdalje predjele razprostranila, te se vrlo rado rabi u stolarskih i konstruktivnih radionicah tu i inozemstva.

Njemačko-francezki rat od god. 1870., koji je s jedne strane naneo štete slavonskoj industriji bačvarske gradje tim, što je bio zapeo izvoz francezkih duga, pribavio je s druge strane dobar uspjeh, navlastito našoj industriji sa rezanom gradjom.

Do tada je Alsacija sa svojimi dosta bogatimi hrastovimi šumama i sa u velikom najbolje uredjenimi pilanami većinom francezku i belgijsku potrebu sa dotičnom gradjom namirivala. Ali ratom i njegovom posljedicom, bijaše za neko vrieme nabava iz Alsacije prekinuta, a potreba je baš u to doba nastala velika za hrastovu gradju. Svagdje bo u Francezkoj, gdje je rat ostavio svoje harajuće tragove, moraše se množina sgrada podići na novo iz svojih ruševina. Osobito u Parizu, gdje su komunardi, opirući se zdvojno proti državnoj vojsci, groznu pustoš počinili, nastala je grozničava radinost u gradjenju. Pošto je pakao Alsacija tako rekuć nepristupnom bila, to se je morala potreba namirivati iz Austro-Ugarske. Tom sgodom dakle došao je slavonski i ugarski materijal svojom vrstnoćom do svoje prave važnosti tako, da su i kasnije francezki i belgijski trgovci, premje dobava i iz Alsacije opet bila omogućena, nastojali izcrpljivati novo vrelo u sve to većoj mjeri. Industrija pilana nije bila u Slavoniji tada tako razvita, da bi bila najednom mogla zadovoljiti u podpunoj mjeri stavljenim zahtjevom. Ali inozemski konsumenti zadovoljavahu se onđe, gdje nije bilo dovoljno robe od pilana, i sa ručnim rezom, što su tim laglje mogli učiniti, što slavonski obrtnici sa drvi razpolagahu vrlo vještima radnim silama, koji bijahu u stanju, da ručnim rezom sgotove takovu pravilnu i dobru robu, koja nimalo nezaostajaše za robom, mehaničkom pilanom izradjenom. Istdobro pak kupiše izvozitelji i sami veće dijelove šuma, i staviše u njih velike parne pilane.

Tako se umnožavaše uz sve to veću potražbu, proizvodjanje rezane drvene gradje u Slavoniji. K tomu nadodje jošte god. 1873. nastavše podpuno mrtvilo u trgovini sa dūgom, te prisili veliki broj proizvoditelja bačvarske gradje, da su šume, s kojimi razpolagahu, upotrebili za rezanje raznovrstne drvene gradje,

koja je od krize netaknuta ostala. Ako kraj svega toga imade u Slavoniji još uvek razmjerno vrlo malo pilana, to je uzrok tomu, što su šumski dielovi, koji se za sjećenje obično opredieljuju, od premalenog obsega, da bi se izplatilo postavljanje u njih tako skupe pilane, a to tim manje, što je slavonska i rukom rezana gradja, kako je spomenuto, izvrstna, te vazda nalazila pripravne kupce i dobru cenu.

Svagdje, gdje je bio dostatan obseg i povoljan položaj šume, ustrojile su se pilane. U tom pogledu osobito se iztiču parne pilane, koje se ustrojše ne samo u velikih i liepih već i uzorno gojenih hrastovih šumah u Podravini, baruna Prandau-a i grofa Lad. Pejačevića, i to u prvih po tvorničaru g. Lovri Jägeru, u drugih po jednoj belgijskoj tvrdki. Ove pilane mogu se, što se uređenja i dobavne moći tiče, takmiti sa najvećimi takovimi inozemskimi tvornicama.

Sada radi u Slavoniji sedam parnih pilana. Izim toga spominjemo tvornicu parketa u Barču. Ova se doduše nalazi na lievoj obali Drave, nespada dakle u područje ove komore, ali kraj svega toga imade značaj slavonskog etablissementa, jer je ustrojena izključivo u tu svrhu, da izraduje slavonsko drvo, kao što i zaista samo ovoj svrsi služi. Zadaća joj je naime, da dogotovi nedovršene dašćice za parkete (Robfriese), koje se kao polutvorivo proizvadaju na pilanah u Vukovju i Toplici, kod Daruvara i u Magjarevoj bari kraj Gorjana, i da iz slavonskih šuma dobavljenе okrugle panjeve za raznu parižku specijalnu robu izraduje.

Osim na parnih pilanah, proizvadja se u Slavoniji još skoro toliko rezane i tesane gradje ručnim radom.

Tiče se ovo doduše samo jačih dimenzija, nu nezaostaje pogledom na ravnost reza i jednakost dimenzija baš mnogo za robom proizvedenom na pilanah.

Tako proizvadja tvrdka: Josip Sedlaković i sin u Osieku uz drugu izvrstnu rezanu robu, godišnje preko 500 kubičnih metara dugih planka za gradnju brodova u dimensijah od 30—50 centim. širine, 8 centim. debljine i 12—20 metara duljine, i to ručnim rezom, kao vlastito specijalnu robu. Nu i drugi znatniji velerbrtnici kao: Lovro Jäger, Schulhof i Brihta, Jakob Sorger et Comp. Hartl i sin, Hinko Füller, Alb. Mautner, Banhyer, Braun, Hermann, Hiller, Gašparac, Müller, Neuwirth, Eisner, Schwarz, Knoll i još druge ovdje nenaavedene tvrdke, proizvode ručnim rezom isto tako liepu rezanu gradju, naročito pak gradju stalnih dimensija za željezničke vagone i druge, konstrukcije, i to u vrlo izvrstnoj kakvoći i sa osobitom točnosti. Ova roba, akoprem je rukom rezana, postigne često istu cenu, kao i ona iz parnih pilana.

Svakako se imade zahvaliti u prvom redu vanrednoj kakvoći slavonskog hrastovog drva, da se mogu postići ovako povoljni uspjesi, nu bez dvojbe ide na prvom mjestu priznanje razumnim i vrstnim radnikom, koji bodreni liepimi proizvodi mehaničkih pilana, nastoje usavršiti svoju tehničku vještina i učiniti se sposobnimi i za najteže poslove. Ovaj napredak u proizvadjanju, u savezu sa prije spomenutimi povoljnimi okolnostmi, doveo je produkciju rezane gradje u

Slavoniji do takovog razvoja, da je ista kadra u svakom pogledu uspješno se natjecati sa drugimi zemljama, koje ovakovu robu proizvadaju.

Godišnja poprična proizvodnja rezane robe u Slavoniji, iznala 65—68.000 kubičnih metara.

Najveći dio tog drvlja, i to po prilici 60% ukupne kolikoće, upravljen je u Francezku. Ostatak dieli se na Belgiju, Njemačku i Austro-Ugarsku. Italija nabavlja si preko Siska i Trsta znatnih množina četverobridne tesane gradje i gradju za brodove, sve što se u toj vrsti proizvadja u slavonskoj savskoj dolini. Drugi pravac, koji vodi preko Rieke, te koji je i znatno prikladniji, nemože se jošte u trgovini sa drvom koristno rabiti, jer manjka još uviek željeznica, spajajuća Slavoniju sa riečkom željeznicom. Isto tako nije moguće iz dravske nizine, izuzev neke iznimke, razposiljati veću množinu raznog drva ili ljesa u Italiju, jer odpremni odnosaši na mnogobrojnih kratkih željezničkih prugah, koje su za sada jedina sveza medju Osiekom i Riekom, veoma prieče svaki ovakav pokus.*

Različite viesti.

P. n. gg. suradnikom lista. Molimo i opet p. n. gospodu suradniku, da sve uredništva se tiče dopise i pošiljke izvole šiljati franko izrayno na osobu urednika, u Zagreb, Strieljačka ulica br. 7. kat. II. Samo članci, koji se najdulje 20 dana prije noće izaci list uredništvu dostave, mogu jošte isti mjesec doći pod tisak. Oglasni za uvrstbu u list, primaju se ipak još i do 25. svakog mjeseca.

Na znanje. Ovaj je broj „Šum. lista“ znatno manjeg objama, od ostalih ovo-godišnjih brojeva. Nije tome razlog možebitna nestasica gradiva, jer hvala Bogu, list naš imade danas suradnika i u dovoljnem broju, a i tako vrstnih, da se u tom pogledu slobodno ma baš sa svakim sličnim listom takmiti može. Nu uzrok s kojega smo prisiljeni, objam listu proti volji ograničiti, leži u nepovoljnih finansijskih odnosaših družtva, odnosno potrebi skrajne štednje. Kako nam se proračun kreće u najodmjerenijih granicah, nije u razmjeru sa prihodom, prošlogodišnja glavna skupština u svrhe izdanje lista, mogla veće svote od 1.000 for. opredeliti, ta pako svota žalivože nedopušta, da list onako izdajemo kako bi željeli, a drugog pokrića ove godine bar neimamo. Pomiclimo li pako, da se list naš, članovom družtva uz 1 odnosno 3 for. ili ako hoćemo napokon 2 i 5 for. dostavlja, dočim svaki slični list najmanje 8 for. na godinu stoji, tad ćemo lasno uvidjeti materijalne potežkoće, koje nam se ograničenom i sa pruženim sje-gurno u razmerju ne stojećom članarinom moradoše pojavit. Mi ćemo o tom do sgode još i koju obširiju, za sad toliko razjasnjenja radi, ujedno pak molimo p. n. drugove naše, koji možebitno još stogod družtvenoj blagajni duguju, da taj svoj dug u interesu stvari čim prije podmire, a nadalje pako, neka nastoje oko čim većeg umnožanja družtvenih članova. Neka svaki nas samo još jednog novog člana družtvu privede, naše će se družtvo do mala razviti do neočekivanog uspjeha. To je pako moguće, jer u nas imade žalivože još danas sveudilj liepi broj hrvatskih šumara, šumskih

* Ovdje u izvješću komore slijedeće skrižaljke, predočujuće nam najviše tražene vrsti rezane i tesane gradje, izpustismo kao poznate, a isto tako i odnosni pregled o mehaničkom uredjenju i tehničkoj radnoj snazi u Slavoniji se nalazećih parnih pilana.

trgovaca i šumoposjednika, koji imućni, ipak da ih zamađ medju članovima ovoga društva tražimo. Sjetimo ih, gdje ih susretemo, njihove dužnosti, i kao rodoljubah i kao strukovnjakah.

Šumarski državni izpiti u Zagrebu. Usljed objave vis. kr. hrv.-slav. dalm. zem. vlade, odjel za unutarnje poslove od 27. kolovoza t. g., br. 35.839, obdržavati će se dne 3. i slijedećih dana mjeseca studenoga 1885. kod kr. zemalj. vlade, državni izpiti za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva, propisan na rednom obrazcu loga ministarstva za rudarstvo i zemljodjelstvo od 16. siječnja 1850. (zem. zak. vladni list za Hrvatsku i Slavoniju od god. 1850. kom. V.).

Nada, da bi se ipak ljetos mogla po šumarskom društvu još g. 1882. visokoj vlasti podnešena nova naredba, za polaganje viših šumarskih državnih izpita, u život uvesti, bila je dakle izprazna. Toliko podjedno na umirenje i odgovor na odnosna pisma odnosnim kandidatom.

Proslava dvadesetpetgodišnjice križevačkog zavoda. Na strani 285. o. I. objelodanismo poziv, odbora za proslavu dvadesetpetgodišnjice kr. gospodarskoga i šumarskoga učilišta u Križevcima, upravljena na sve prijatelje učilišta i hrvatskoga napredka u gospodarstvu, te sve bivše slušatelje i učenike zavoda, kojim se isti pozivlju na što mnogobrojnije sudjelovanje kod proslave te dvadesetpetgodišnjice itd.

Kako smo jur prije toga u o. I. iztaknuli važnost i potrebu dostoje proslave, te u istinu slave i svečanosti čitavog gospodarskog sveta u Hrvatskoj, to radostno pozdravismo taj početak i prvi korak, koga u tom pogledu profesori zavoda učiniše.

Čekajući dalnja pobližja obećana, glede utanačenja same te svečanosti, a naročito i program, te ustanovu samog dana proslave, nehtjedosmo nikoga preteći, niti se stoga dalje taknusmo predmeta.

Od objelodanjenja navedenog poziva, do sada nije se u javnosti mnogo čulo ni čitalo, o načinu, kako bi se imala ta svetkovina proslaviti. Zašto, nije nam iztraživati, za nas je dovoljno i to, što nam je iz šumarskih krugova u tom pogledu stiglo više upita, što je i opet dovoljan znak, da će i hrvatski šumari na svečanosti toj biti sjegurno dostoje zastupani. A tako i valja. Jer zavod, koji je tečajem 25 godina imao do 264 slušatelja šumara naobraziti, nemože takovom sgodom ostati zaboravljen od onih, koji velikim dijelom svoju eksistenciju, a najveći dio najlepših mladenačkih dana, istomu zahvaliti imadu.

Nije nam međutim sada o samom zavodu, njegovoj prošlosti, uspjehu i budućoj zadaći razpravljati, jer će nam se tomu pružiti bolja sgoda, iza same svečanosti. Ali se zato priključujemo pisca u „Gospodarskom listu“ od 20. kolovoza t. g. te i mi velimo, da sa svoje strane nestripljivo čekamo, da doznamo konačne priprave za proslavu dvadesetpetgodišnjice te želimo, da svečanost bude dostojava naroda i zavoda i da urodi trajnim, milim i koristnim posljedkom.

Čuli smo nadalje s više strana želju, da bi tom prilikom i naše šumarsko društvo, svoju ovogodišnju glavnu skupštinu obdržavalo u starodrevnom gradu Križevcu, te tako svoju doprinjelo k spomenutoj slavi.

Neznamo što će u tom upravljajući odbor društva, nu držimo, da će i za ljetos jedva uspijeti napisao svojedobno urečenog družvenog sastanka u Novoj Gradiški, a znamo i to, da je medju razlozi, s kojih bje jur za Novu Gradišku urečena glavna skupština šumarskoga društva, na neizvjestno vrieme odgodjena, bio baš i obzir na gori rečenu proslavu šumarskoga učilišta.

U ostalom bila naša skupština u Križevcima ove godine ili ne, mi se nadamo, da će se hrvatski šumari gori rečenom prilikom u što većem broju u Križevcima sastati.

Šumske prodaje. (VIII.). Prigodom na dne 31. kolovoza t. g. kod kr. podžupanije karlovačke obdržane dražbovne prodaje od 12.984 hrastova iz šume pl. obćine Dragnić, procjenjenih na 121.820 for. stigle su ukupno 4 ponude, i to dve iz pod procene, zatim ponuda trgovca g. Trontla iz Karloveca na 122.001 for., te napokon ponuda Türk i Turkovića na 135.000 for.

Dne 26. kolovoza prodala je urbarna imovna obćina Letovanić (kr. podžupanja sisacka) 130 hrastova za svotu od 650 for. (bez dražbe?!) trgovcu Engelju iz Siska.

Vlastelinstvo „Tržić“ (Tompa) prodalo jest 280 hrastova iz šume „Jarčev gaj“ trgovcu g. H. Eisneru iz Zagreba za 1.400 for.

Dne 8. listopada obdržavati će se kod kr. nadšumarskog ureda u Vinkovcima dražbena prodaja, uz pismene ponude, od sljedećih drvnih gromada iz tamošnjih državnih šuma.

Šumske žestice		Broj		Ocenjena drvana gromada											
položaj		Površina		gradje	goriva										
u	u	u	hrastovih	jasenovih	briestovih										
šumariji	čuvaniji	ralih	□ hv.	hrastovih	jasena										
			stabalah	briest. i inih	briest.										
				hrastovih	jasena										
				bukovih i inih	briest.										
				hrastovih	bukva i ostalih										
				hrastovih	for.										
1	Županje	Slavir br. 2	91	656	3427	5	94	208	15432	17995	84	1386	209	128919	
2	Vrbanje	Radišćevo br. 9	79	704	1592	85	320	2935	6922	7709	551	2510	3815	58870	
3	Nenče	Gradina br. 17	59	—	2326	—	86	—	5863	8375	—	476	—	45441	
4	Morović	Smogva br. 26	25	640	1014	—	96	15	2717	3306	—	254	13	20815	
5	Jamina	Žeravinač br. 31	109	32	2385	242	903	1410	10746	11369	246	3129	2108	94839	
6	Novigrad.	Međistrugove br. 22	101	544	2821	6015	65	—	8878	11279	3476	150	—	76941	
7		Medjistrugove br. 23	25	1552	6	2891	topol	39	—	31	68	1506	167	—	1156
8	Raič	Suše br. 21	49	410	690	37	409	973	2051	5298	78	981	778	17827	
9		Jarčika gređa br. 19	114	560	64	2619	—	—	176	387	4504	—	—	3980	
10	Jasenovac	Cadički bok br. 3	65	1148	1083	20	223	448	3507	5049	86	906	470	30698	
11		Dedunski bok br. 4	120	960	2913	64	953	275	6689	8102	202	3972	407	52987	
12	Lipovljane	Opake br. 10	129	1200	766	345	1053	1264	2758	4949	1094	2588	708	28409	
	Ukupno	—	971	842	18587	11353	4255	7528	65770	81886	11827	16519	8507	560882	

Na dne 30. rujna t. g. obdržana bi kod kr. zemalj. vlade u Zagrebu, dražbena prodaja (uz pismene ponude) od 51.432 hrastovih, 6.465 jasenovih, 12.910 briestovih i 5.014 bukovih stabala iz šumah krajiske investicionalne zaklade, procjenjenih na 1.399.979 for. Uspjeh dražbe nije nam poznat do zaključka lista.

Dne 25. rujna t. g. obdržana bi kod ravnateljstva dobara prvostolnog kaptola zagrebačkog, prodaja 3.500 bukovih i do 4000 hrastovih stabala. Uspjeh te dražbe takodjer nam još nije saobćen.

Dne 1. listopada obdržavati će se kod kr. šumskog ravnateljstva u Zagrebu, dražbena prodaja (uz pismene ponude) od 2.566 hrastovih, 54 jasenovih, 176 briestovih i 776 bukovih stabala, procjenjenih na ukupno 65.256 for. te nalazeći se u crarskih šumah „Žutica“ i „Storgina greda“.

Na dne 5. listopada obdržavati će se kod kr. podžupanije zagrebačke ponovna dražbena prodaja od 1.000 hrastova iz šume urb. imovne občine Demerje.

Dne 15. listopada prodavati će pogl. grada Varaždina 666 hrastovih, procjenjenih na 3115.80 for. iz gradske šume „Emerije“.

Dne 15. listopada prodavati će se kod kr. šumskog ureda u Otočcu drvni etat iz državnih šuma nagibajućih prema državnoj parnoj pili u Stirovači, i to z. g. 1886—1890. Drvni etat iznosi 6.000 m.³ jelovine i smrekovine i 10.000 m.³ bukovine sposobne za lies i 23.780 m.² ogrevnog drva. Jamčevina 3.000 for.

Konačno javljamo, da je tvrdka „Felix Neuberger i sin“ iz Budapešte, podnila zajedničkom ministarstvu za obrt, trgovinu i gospodarstvo, ofertnu ponudu u predmetu eksploatacije šuma državnih po gornjoj Krajini u veliko. Društvo želi raditi sa četiri velike pilane, toli jelovu koli bukovu robu. Nebi li se za to poduzeće našlo i domaćih ljudi?

Šumske prodaje u Bosnoj. Dne 30. rujna t. g. obdržana bi kod zemaljske vlade u Sarajevu pismena dražbena prodaja od osam hrastovih sjećina, nalazeći se u okružju banjalučkom i to:

I. a) Motajica II. Sjećina u kotaru Prnjavoru sa 6.015 stabala i 11.574 m.³ gradjevnog i 8.707 m.³ gorivog drva, procjenjenih na 23.297 for.

I. b) Prisjeka u kotaru banjalučkom sa 6.487 stabala, sa 11.302 m.³ gradjevnog i 4.682 m.³ gorivog drva, procjenjenih na 25.071 for.

U okružju dolinja Tuzla. II. a) Brodovo I., u kotaru Gračanica, 6.200 stabala sa 10.870 m.³ gradjevnog i 4.473 m.³ gorivog drva, procjenjenih na 28.070 for.

II. b) Brodovo II. 5.210 stabala sa 11.000 m.³ gradjevnog i 1.997 m.³ gorivog drva, procjenjenih na 27.699 for.

II. c) Gostović u kotaru Maglaju, 5.596 stabala sa 10.216 m.³ gradjevnog i 3.993 m.³ gorivog drva, procjenjenih na 21.031 for.

U okružju travničkom. III. a) tri sjećine kotara Zenice sa 3.925 stabala sa 9.893 m.³ gradjevnog i 3.362 m.³ gorivog drva, procjenjenih na 25.406 for.

III. b) tri sjećine kotara Žepče i sa 5.356 stabala sa 15.082 m.³ gradjevnog i 3.096 m.³ gorivog drva, procjenjenih na 38.325 for.

U okružju bihaćkom. IV. Čorkovača, kotar Krupa, 1.008 stabala sa 1.389 m.³ gradjevnog i 2.497 m.³ gorivog drva, procjenjenih na 2.396 for.

Ukupno dakle 39.797 hrastovih stabala sa 81.326 m.³ gradjevnog i 32.807 m.³ gorivog drva u procjenbenoj vrednosti od 191.295 for.

Koju o padanju vrednosti šišarke. U poslednjem broju ovoga lista čitasmo bilježku o ovogodišnjem unovčenju šišarke.

Kako je taj nuzgredni užitak nekada izdašne koristi pružao, te pošto nam je poznato, da je kod ustanove nikada zaboravljene „ljestvice čista prihoda“ za odmjeđenje poreza priličnu ulogu, radi svoje nekadanje slave igrao, držimo za vredno slijedeće navesti:

Ovogodišnji urod šišarke, u šumah petrovadinske imovne občine jeste izvanredan.

Malom razlikom bio je god. 1878. urod veći, kada je imovna občina 20.159 for. odpolabila. Godine 1879. nije u ovogodišnjeg uroda bilo, pa je ipak dobljeno 10.000 for.

Dražba za ovogodišnji urod obdržavana je 10. pr. m.

Ponuda stigla je jedna jedita sa svotom od 1.000 for.

Upravni odbor nije htio rečenu ponudu prihvatići, već zaključi, da putem cedulja uz uplatu od jedne forinte sam narod kupi šišku.

Ma da se i ovim neće moći do bog zna kakovog sjajnog rezultata doći (po što je tražnja šišarke skoro nikakova) ipak je postupak upravnog odbora ne samo opravdan već i hvale vriedan, jer će se ovim načinom svakako više od ponude dobiti, a pored toga odrešene su ruke sirotnom narodu od monopola, te može prodavati kome hoće. — 6.

Promet s dužicama. Tečajem mjeseca srpnja t. g. dovezlo se u Trst ukupno 1,548.063 komada dužica, i to za trgovacku kuću:

J. B. M. Gairard	973.599 komada
G. M. De Amicis	455.070 "
Ths. Schadelooock	54.373 "
S. A. Megari	41.982 "
Christian Gaffinel	15.840 "
Giov. Pagan	3.600 "
A. Dreher	3.600 "

Ukupno . . . 1,548.063 komada

Odpravljeno bi istodobno iz Trsta 483.845 komada, od kojih bje za Francezku 339.953 komada.

Ukupno se u srpnju dovezlo u Francezku 3,744.256 komada dužica, od kojih bje za samu Francezku 3,183.100 komada, 31.200 komada za Englezku, a 46.111 komada za Italiju.

Ukupno se do sada izvezlo o. g. iz Rieke oko 24,000.000 komada dužica. Tečajem mjeseca kolovoza dovezeno je u Sisak do 450.000 hrastovih 240.000 komada lukovih dužica. Ukupno dovezeno je ove godine u Sisak do 47,600.000 komada dužica.

Izvezlo se pak u kolovozu iz Siska ukupno 7,325.500 komada dužica, od kojih 1,800.000 komada bilo bukovih dužica.

K šumarskoj statistiki Hrvatske. Vadimo iz izvještaja trgovacke komore u Osiku: U Slavoniji bijahu popriječne godišnje ciene krvzna u godini:

	1878.	1879.	1880.	1881.
Zecevi po 100 komada	38 for.	42 for.	43 for.	43 for.
Lisice 1 par po	3·50 "	3·50 "	4 "	4 "
Kurjaci " " "	5·60 "	7 "	6·50 "	6 "
Divlje mačke " " "	2 "	2·10 "	2·20 "	2·20 "
Tvorići " " "	2·50 "	2·50 "	3 "	3 "
Vidre " " "	12 "	13 "	14 "	14 "
Kune " " "	8 "	10 "	9 "	10 "

Najviše se krvzna iz Slavonije sakupi u Vukovaru, dočim su za krvzna, koja se iz Srbije uvoze, glayna stecišta Zemun i Mitrovica.

K statistiki šum. upravnog osoblja u Hrvatskoj. Na temelju pouzdanih sakupljenih podataka iznala broj šumarsko-upravnog osoblja i to:

u području županije	A. občinskog i gradskog	B. vlastelinskog
zagrebačke	12	23
križevačke	8	9
varaždinske	5	16
belovarske	—	—
riečke	4	22
osječko-virovitičke	4	31
požeške	7	21
vukovarske	3	24

Ukupno imade dakle danas u području starog provincijala 43 šumara upravlja-jućih raznim občinskim šumama, te 146 vlastelinskih šumarskih činovnika.

Status državnog šumarsko-upravnog osoblja u Hrvatskoj iznaša nadalje danas 88 činovnika, onaj krajiskih imovnih občina 64, a odsjek šumarski kod kr. zemaljske vlade broji 5 činovnika, po čemu se sveukupni današnji status šumara u Hrvatskoj i Slavoniji pokazuje sa 346 činovnika!

Ukupna šumska površina naše domovine iznaša 2,083.003 hektara, dolazi dakle poprečno na svakoga šumara okruglo 6.000 hektara ili 10.000 kat, ralih šume.

Pošto se ipak od gornjeg ukupnog broja šumara imade do 30 odbiti, naime višeg nadzornog osoblja, ostaje vanjskih upravitelja do 310, sa poprečnim šumištem od 10—12.000 ralih šume. Da su u istinu kod urb. i bivših krajiskih imovnih občina poprečno šumarije i znatno veće, obće je poznato.

Trgovina pijavicami u Slavoniji. Vadimo iz najnovijega izvještaja trgovacko-obrtničke komore u Osiku: Pijavice sačinjavaju u prijašnje vrieme znatnu i vrlo unosnu trgovacku robu u Slavoniji, čije toliko često poplavljene doline velike množine odavaju. (Oko polovice ovoga stoljeća izvoženo je samo iz Slavonije preko 400 bečkih centi pijavica, a cene su im bile po 2 do 3 for. srebra od 1 bečke funte). U blizini Nuštara postojalo je dapače racionalno gojenje pijavica u jednoj naročito u tu svrhu priredjenoj bari. Glavni oduzimači pijavica bile su austrijske provincije, zatim Njemačka, Francezka i Englezka. U istoj mjeri, kako je u lječničkoj praksi uporaba pijavica sve više i više padala, tako je i domaća trgovina tim predmetom sve više i više na svojoj važnosti gubila, te se za sada jedva do 10 metr. centi godišnje razpošilje. Cene bijahu u godini 1880. for. 2.50 po kilogram, a godine 1881. naprotiv pale su cene i postigoše jedva 2 for. po kilogram.

I u Hrvatskoj u njekih stranah hvatahu i skupljahu se pijavice prije u veliko za trgovinu.

Kraš kao državna naselbina kažnjjenika. Dočim na drugome mjestu o. I. obširnije o radnjah oko pošumljenja na Krašu razpravljamo, saobćit ćemo tuj članak, što no ga pod naslovom: „Der Karst als Staatsgefängniß“ donaša „Oest.-ung. Zentralblatt für Walderzeugnisse“ u br. 35. o. g. Članak glasi u prevodu:

„Danomice se mnažaju tužbe, radi štetnih posljedica, koje nastaju po mali obrt radnjami kažnjjenika. Porez plaćajući, na čiji se trošak zločinci uzdržavaju, te koje uzdržavanje godimice ukupno više od jednog milijuna for. stoji, imadu sigurno pravo, da si trn koji ih tišti i koji se njih tiče, po mogućnosti olahkotiti nastoje.

S druge strane vidimo i opet naprezanje države, oko pošumljenja Krasa; nebi li dakle bilo uputno, da se kod tih radnja upotrebljuju obitavaoci kazniona? Zovimo tu vrst radničkih obitališta, pravim nazivom: kažnjeničke naselbine, jer o takovih i želimo ovdje govoriti.

Porazmjerne vrlo neznatnim troškovim za podignuće sgrada za obitanje i nadzor kažnjjenika i njihovih radnja i t. d. dalo bi se neizmjerno mnogo učiniti.

Po izkuštu znamo, da se već danas nalazi na Krasu na stotine omanjih plešina, koje netrebaju inih radnja do čišćenja od rulje i sagradjenje suhomedja, na obranu protiva buri, paeto nam na tisuće četvornih metara kultiviranog krša. Sagradjenje cesta, cisterna, odvodnih jarka i tomu slične radnje, koje toliko pošumljenje koli i uljudba krša u obće zahtievaju, moglo bi tako državi a i samim kažnjjenikom od koristi postati. Jer ako i jest pošumljenje po sebi cilj državne uprave, a troškovi svoje potrošice u odnosnoj investicionalnoj zakladi nalaze, to ostaje ipak množ manjih kulturnih površina, koje bi, da se tamošnjem žiteljstvu u zakup dadu, dosta znatnu godišnju dobit davale Zakupnina tih kulturnih čestica, mogla bi služiti za utemeljenje rezervne zaklade; da bi se takova rezervna zaklada mogla upotrebiti takodjer i za podielivanje podpora odpuštenim kažnjjenikom, razumjeva se samo po sebi. Podpuno smo uvjereni,

da bi vlada kod takovog poduzeća, naišla na obće simpatije, te neima dvojbe, da bi se tomu slična zakonska osnova radostno pozdravila“.

Izvješće kr. gospod. i šumarskog učilišta u Križevcima za g. 1884/5.
Izvješće je sadržaj: I. Historički nacrt o postanku i razvitku kr. gospodarskoga i šumarskoga učilišta u Križevcima. Sastavio ravnatelj G. A. Vichodil.

II. Školske i gospodarske vesti. Priobčuje ravnateljstvo zavoda.

Mi čemo se na prvi dio izvješća, taj najnoviji literarni proizvod g. G. A. Vichodila, naročito u koliko se tiče i tamо sadržanih nazora u predmetu šumarske obuke, do sgode naposeb osvrnuti u ovome listu, za sada pako budi samo to iztaknuto, da se sadržaj izvješća odnosi prije svega na proslavu dvadesetpetgodišnjice zavoda. Izvješće dobiva se kod ravnateljstva zavoda bezplatno, netreba mu dakle preporuke.

Riedki pojav. Kako nam g. J. Šugh iz Häusela u Šlezkoj javlja, pročevaše tamo na novo jarebice. Prepelica da imade na proletu mnogo, terčaka pako da je onuda bilo vrlo malo.

Tetriebovi u Bosni. Njeki šumar iz Bosne, saobćuje u „Waidmannu“ slijedeće: „Prigodom službenog putovanja mjeseca svibnja t. g. sastao sam u Zenici šumarnika iz Travnika, koji se vraćao s čekanja (Balz) prekrasnim tetricom. Upozoren tako, stanem odmah iztraživati, gdje li te divljači imade, te sam našao, da tetrieba dosti imade u gorju medju željezničkom postojom u Žepcu, zatim selih Blatnici, Komučini i Morači iliti Smolinu (gdje i medjdi obitavaju), nadalje u okružju tešanjskom kod Očausa, u travničkom okružju po Vučjoj planini, konično u gorju nedaleko Cerljanovića, iztočno od Vranduka prema Kosovici. Koliko sam nadalje mogao saznati, bave se i domaći lovci ovuda rado zabavom ovoga lova“.

Hrvatske državne šume, njihov prihod i razvod. Prihod hrvatskih državnih šuma iznalaže:

Godine	1873.	—	1,050.046	for.
"	1874.	—	1,200.159	"
"	1875.	—	1,334.086	"
"	1876.	—	1,433.411	"
"	1877.	—	1,015.566	"
"	1878.	—	824.971	"
"	1879.	—	1,188.922	"
"	1880.	—	1,362.191	"
"	1881.	—	994.813	"
"	1882.	—	1,013.862	"

Izdatci pako bijahu godine 1873.	—	497.837	for.	
"	1874.	—	644.113	"
"	1875.	—	580.136	"
"	1876.	—	573.725	"
"	1877.	—	380.962	"
"	1878.	—	375.417	"
"	1879.	—	388.967	"
"	1880.	—	451.445	"
"	1881.	—	426.167	"
"	1882.	—	419.859	"

Riedka lovina. Početkom srpnja t. g. ubit bi u reviru kralja srpskoga u Gleichenbergu prekrasni eksemplar orla (Gänsegeier), koji je imao razmak krila u duljini od 2·40 m. Ubio ga tamošnji lovac Čuvan.

K statistici lova u Českoj, Štajerskoj i Salzburžkoj. Godine 1884. ubito je u Českoj. 1. Koristne divljači: 1.526 komada jelena, 1.587 lenjadi, 11.019 srna, 533 divljih svinja, 510.423 zeca, 27.825 kunića, 816 tetricova, 4.617 malih

tetrieba, 762 lještarke, 41.822 gnjetla, 583.430 jarebica, 9.875 prepelica, 3.487 šumskih šljuka, 1.674 bekasina, 223 divlje guske i 18.360 divljih raca. 2. Štetne divljači: 2.757 lisica, 2.370 kuna, 8.572 iltisa, 283 vidra, 188 jazavaca, 1.197 lasica, 83 sova ušara, 44.660 kobaca, jastreba i sokola i 12.962 svrake.

Ogromni ti brojevi dokazuju nam najjasnije veliko bogatstvo divljači u Českoj, koja uz predmjerne minimalnih cieni vrednosti u god. 1884. najmanje vrednost od 1.500.000 for. predočeju.

U Štajerskoj se god. 1884. ubilo ukupno 162.446 komada koristne i 20.430 komada štetne divljači. Od pojedinih vrstih ubito je: 2.137 komada jelena, 80 komada lanjacea, 7.462 srne, 1.944 divokoze, 70.780 zeceva, 88 kunića, 1.347 tetrieba, 886 malih tetrieba, 2.922 lještarke, 152 smježnice, 38 kamenih jarebica, 9.904 gnjetla, 526.851 jarebica, 4.863 prepelica, 3.385 šumskih šljuka, 645 bekasina, 124 divlje guske, 2.934 divlje patke. Od štetne divljači: 2 vuka, 2.894 lisice, 896 kuna, 613 iltisa, 78 vidra, 360 jazavaca, 1.100 mačaka, 22 orla, 114 sova ušara, 6.303 kobaca i kokošara i 8.048 malih sova.

U Salzburžkoj se g. 1884. ubilo. 1. Koristne divljači: 376 jelena, 1.831 srna, 1.754 divokoza, 4.532 zeca, 6 raznolike, 256 velikih i 230 malih tetriebova, 246 lještarka, 7 smježnica, 286 gnjetla, 549 jarebica, 21 prepelica, 61 šumskih šljuka, 3 bekasina, 2 divlje guske i 527 divljih patka. 2. Štetne divljači: 943 lisice, 265 kuna, 59 iltisa, 30 vidra, 11 divljih mačaka, 99 jazavaca, 6 orla, 7 ušara, 424 kobaca, sokola i kokošara i 32 sove.

Kad ćemo mi doći, ma samo i do približno valjane statistike lovine u Hrvatskoj?!

Šumarski institut u Petrogradu. Brojio je god. 1884/85. ukupno 339 slušatelja i to: u I. tečaju 119, II. tečaju 92, III. tečaju 83 a u IV. tečaju 43 slušatelja, od kojih bijahu 3 inostranca i jedan Muhamedanac. Profesorski sbor brojio je osim ravnatelja, osam profesora, 6 docenta, 1 lektora i 5 asistenta, uz ostalo osoblje. Stipendista bijaše 58. Svršilo je zavod ukupno 30 slušatelja. Ukupni prihod zavoda iznosaše 135.712 rublja.

Šumarstvo u Českoj. Čitamo u „Zentralblatt f. d. g. Forstwesen“ sliedeću: Tečajem g. 1884. izdan bi od strane oblasti nalog, da se 444·8 ha. obćinske i 2239 ha. privatnog šumišta osumiti mora; osim toga poprimiše oblasti shodne mjeru proti pustošenju šuma, na površju od ukupno 14468·18 ha., od koje površine odpada 8531·21 ha. na obćinsko-šumski posjed. Mjere te sastojahu stranom u zabrani protupravno provedenih dioba obćinskih šumišta, stranom u proglašenju stanovitih pješčanih šumišta zaštitnim šumama, ili zabrani paše i stelarenja, a djelomice takodjer i u utačenju šumsko-gospodarskih osnova za šume koje su prekomjerno izsječene. Iste godine izdana bi nadalje dozvola za krčenje i pretvorbu uzgoja od ukupno 692819 ha. šumskog zemljišta, od koga bje 65·836 ha. obćinskog a ostalo privatnog šumišta.

Carski lov u Kromjerežu. Prigodom boravka ruskog cara, kod Njegovog Veličanstva našega kralja u Kromjerežu, obdržavan bi medju ostalim u tamošnjem prekrasnom zvjerinjaku lov, kojom sgodom je ubio ruski car 5 komada jelena, od kojih bje jedan šestnajsterac, car austrijanski 3 komada, carević kraljević Rudolf 5 komada, ostali loveci 45 komada, dakle ukupno 58 komada jelena, od kojih su bila 2 šestnajsterci, 3 četrnajsterci, 5 dvanajsterci, 6 deseterca i t. d. Lovu tom prisustvovahu osim Njih. Veličanstvah, Njeg. Visost carević-kraljević Rudolf, priestolonasljednik veliki knez Vladimir, grof Voroncov-Daškov, General barun Ramberg, kardinal grof Fürstenberg, markgrof Palavicini, generali Rihter, Bertholdshaim, Čerevin i barun Fliesser.

Rusko šumarsko društvo. Društvo „Лѣснаго общества“ u Petrogradu broji danas 12 počasnih, 22 utemeljiteljna i 186 godišnja člana. Medju počasnimi članovi jedini je ravnatelj Judeich tudjinac. Moskovski odjel šumarskoga društva takođe broji 11 utemeljiteljnih i 117 godišnja člana. Ukupno dakle broji rusko šumarsko društvo 347 članova. Društvo izdaje posebni mjesečnik „Лѣсной журналъ“, ure-

djuje ga profesor šumarskog instituta u Petrogradu g. Nikolaj Semenović Šafranov. Predbrojka na list iznosi 4 rublja na godinu. Osim toga izdalo je društvo još i posebni šumarsko-statistični atlas, naputak za šumsko uredjenje i šumarski almanah za god. 1880. Društvo postoji od god. 1872. Društveni list razpačan bi g. 1884. ukupno u 792 primjerka, od kuda 10 primjerka razpačano u inozemstvo (za Austriju 5). Prihod društva bijaše g. 1884. ukupno 4.171 rublji. Na izdanje „Лесн. журнала“ izdano bi 3.900 rublja, odkuda nagrada uredniku 400 rublja, nagrada suradnikom 1.665 rublja. Ukupni razvod društva bijaše 4.613 rublja. Glavna skupština obdržana bi 12. siječnja 1885. pod predsjedničtvom V. T. Sobičevskoga, u prisutnosti od 17 članova i 38 gostova.

U čast 40-godišnjice službovanja g. A. Danhelovskog. Domača „Oesterr. Forst-Zeitung“ u br. 141. o. g. sliku i vjekopis svećara. Vjekopis izvadak po nami svojedobno u o. l. objelodanjenog članka. G. A. Danhelovsky navršio je 30. rujna t. g. četrdesetgodišnjicu zaslужnog službovanja, podjedno pako nastupio je stanje mira, te se oporavljenja narušenog zdravlja radi, preselio u Beč.

Česko šumarsko društvo. Društvo obdržavaše ovogodišnju po broju 37 glavnú skupštinu dne 4. kolovoza i slijedeće dane u Pilznu, pod predsjedničtvom kneza Dragutina Švarzenberga. Društvo broji danas 1780 članova, od kojih je 13 začasnih članova. Društvena imovina vriedi 22.373 for. 87 novč. Prihod društva iznosi prošle godine 1883/4. 16.756 for. 27 novč. Društvo razdielilo je prošle godine ukupno 21.942.897 komada raznovrstnih biljka. Časopis „Haj“ dobivaše podporu od 600 for. Dogodisnja glavna skupština obdržavati će se u Kraljevom gradiću.

Pitome divokoze. Čitamo u „Neue deutsche Jagd-Zeitung“, da se u kantonu Waad u Švajcarskoj, na Mont Folly nalazi stoka od 40 divokoza, koje se neplaše ljudi, a stanovnici tamošnjih gorskih koliba, da ih često hrane. Stvar vjerojatna, uzme li se u obzir, da je onuda već kroz godine svaki lov zabranjen.

Šumarski koledar za mjesec listopad. Listopad imade 31 dan. Mjesecne miene nastaju: Trećak dne 1. u 8 s. 33 čas. jutr. — Mladj dne 8. u 8 s. 35 čas. jutr. — Prvak dne 16. u 2 s. 24 čas. jutr. — Uštap dne 23. u 10 s. 26 čas. več. — Trećak dne 30. u 7 s. i 1 čas. več.

Vrijeme. Zima se približuje, narav se spremi na zimski san. Lišće favora, johe, lipe i divljeg kestena jur pada, a do malo spasti će i ono graba, bukve, hrasta, vrbe i t. d. Po livadah cvatući mrazovac sjeća nas jeseni.

Narod naš u njekih krajevih veli:

„Što se šume“	ili	„Što mravija“
„Puše češće“,		„Hrpa golemija“,
„To će zime“		„Bit će zina“
„Biti žešće“. .		„Ljuta svima“.

Šumarstvo. U pošumljenih šestarih svršava se doznaka stabalja. Gdje nam je žir saditi, valja se žuriti, da posao svršimo ovaj mjesec, hoćemo li postići uspjeh. Sitne šume, koje ćemo sjeći, valja takodjer sada zasaditi žiron, za da dobijemo novi podmladak, za izmjenu starih za pomladak nesposobnih panjeva. Sada nastaje vrijeme žiranja po otvorenih šuma.

Ovaj mjesec dozrieva sjeme hrasta, bukve, pitomog i divljeg kestena, jеле, borovke; zrieli pako plod od omorike, bora, ariša, graba, jalše, lipe, jarebice, bagrema i m. d., ostaje na drveću, te će se morat brati.

Lov. Mjeseca listopada strieljaju se još jeleni i srnjaci; u planinah poduzimaju se hajke na divokoze. Sad je lov na divlje svinje i zeceve. Zecevi zalaze sad rado u bašća, zasadjena kupusom, zatim u trnace i šikare, jer se po poljih ore i radi.

Konec ovog mjeseca počima već i krzno od zvjeradi biti dobro. U močvarnih predjelih moći je najlaglje u zasjedi pod večer dovrebatи divlje patke. Droplje i divlje guske drže se rado po usjevih, te ih je težko strieljati. Jarebice strieljaju se još sveudilj

po poljih. U polovici mjeseca dolaze već šumske šljuke. Sada se strieljaju grabežljive ptice, u zasjedi, uz pripomoć velike sove.

Opažanja. Lastavice ostaviše Zagreb već 3. rujna, te bismo po njihovom ranom odlazku mogli slutiti da će nastati rano zima. Sada se sele šarge, vivci, brljevi i m. d. ptice, druge sjeverne pako i opet k nam dolaze.

Kako je u rujnu duže vremena bilo vrieme vlažno i toplo, to je po Hrvatskoj po svuda bilo u obilju gljiva. Zagrebački trg bio je koristnom tom hranom obilno obskrbljen. Bilo taj osim vrganja, — pečurka, rujnica ili knjeginja, grmuša, golubača, škripaca ili hajdučica i zec-gljiva t. j. svih vrstih, što no ih u ovo doba godine obično nalazimo. I taj nuzgredni užitak šumski, ako se primjereno goji, dosti je važan. Naročito pako valjalo bi narod upućivati, da gljive nečupa kad ih bere, već da ih reže, jer čupanjem trunka i korenja onemogućeće se naravni razplod istih.

Ribolov. U ovom se mjesecu mogu sve vrsti riba loviti. Lov na rake prestaže do svibnja, u ovo doba godine bo nisu tečni. I. E.

† Umro. Dne 31. srpnja t. g. umro je Beču, profesor visoke škole za zemljoteštvo Dr. Filip Zöller. Pokojnik bijaše jedan najodličnijih članova profesorskog sabora visoke škole.

Nesreća. Dne 29. kolovoza udario je grom kraj kuće Stevana Rogine u Zlataru, pred kućom nalazećeg lugara Ivana Rička, koji je na mjestu ostao mrtav.

Osobne vesti. Adolf Danhelovsky, ravnatelj dobara Valpo i Miholjac, pošao je nakon 40-godišnjeg zaslужnog rada u mir, te se preselio u Beč.

G. Dominik Tausig, vlast. šumar u Peščenici, umirovljen je.

G. Eduard Herzl, do sada vlastel. šumarnik u Černeku, imenovan je bosanskim šum. upraviteljem u Sarajevu.

G. Maria pl. Bona, kr. šum. pristav, imenovan je kot. občinskim šumarom za podupiranju Riečku sa sjedištem u Čavlih.

G. Slavoljub Nemčić, šumarnik brodske imovne občine, imenovan je zemalj. kulturnim vjećnikom za kotar vinkovački.

G. S. Hanika, do sada šum. pomoćnik vlast. u Delnicah, imenovan je šum. asistentom vlast. šum. ureda u Lekeniku.

U državnoj šum. upravi bilježimo slijedeće promjene:

G. Franjo Fišbach, kr. šumarnik iz Gline

G. Franjo Tvrznik, kr. nadšumar iz Gline

G. Dragutin Czernicky, kr. nadšumar iz Fužine

G. Nikola Mihelčić, kr. šumar iz Fužine

G. Todor Gelinek, kr. ug. taksator iz Belovara

G. Ivan Svoboda, kr. šumarnik iz Nove Gradiške

G. Ivan Ohmayer, kr. šumar do sada u Umjetiću

G. Dragutin Šmid, kr. nadšumar iz Ogulina

G. Richard Lang, kr. nadšumar iz Belovara

premješten je u istom svojstvu

kr. šumarskom ravnateljstvu

u Zagreb.

kr. nadšumarskom uredu u

Vinkovce,

kr. nadšumarskom uredu u

Otočcu.

Od lugarskog osoblja su premješteni slijedeći kr. kontrolni lugari, i to Ivan Marković iz Draganicu u Ivanjsku, Franjo Špoljarić iz Ivanjske u Draganec.

Nadalje pristupio u družtvo:

kao podupirajući član: Gospodin Lovro Pogorelc, trgovac u Zagrebu,

kao član prvoga razreda: Josip Vizjak, kaptolski šumar u Odri. — Sisak.

P o t v r d a.

U ime godišnjega prinosa za tekuću godinu uplatiše u trećem trimestru u družtvenu blagajnu, što se time p. n. gg. članovom od strane predsjedničtva potvrđuje, kako sliedi: Poglavarstvo grada Koprivnice 10 for. — Eugen barun Stielfried 5 for. — Jaroslav Šugh 6 for. — Maksa Prokić 5 for. — Dragan Šintner 5 for. — Rade Radoičić 4 for. — Jakob Furlan 5 for. — Eduard Herzl 5 for. — Ivan König 5 for. — Aleksander Perc za pomoćno osoblje imovne občine otočke 50 for. — Lovro Pogorelc 10 for. — Vojteh Všetečko 5 for. — Ukupno 115 for. a. v.

Stanje družtvene blagajne

na svršetku trećega trimestra godine 1885.

Tek. broj		Prihod		Razhod	
		for.	nč.	for.	nč.
1	Primitak od 1. siječnja do 30. rujna t. g.	2295	88		
2	Izdatak od 1. siječnja do 30. rujna t. g.			1951	55
	Ukupno	2295	88	1951	55
	Odbiv izdatak od primitka, ostaje gotovine dne 1. listopada	344	33		

Z a g r e b , 1. listopada 1885.

Milan Durst,
predsjednik.

Dr. V. Köröskényi,
tajnik.

Dopisnica uredničtva.

G. J. Z. u B. Obećani prevod molili bismo čim prije pripozlati. — G. K. u V. Obećanu kritiku čekasmo zahad?

G. J. P. u T. Vaš liček mogao bi zanimat profesora kurjih očiju F. pl. K. u K. G. J. S. u H. (Šlezka). Oglasite se češće!

G. I. J. u B. Do sada nam o magjarskoj izložbi još nitko ništa javio nije, pa bi nam dobro došla Vaša obećana radnja.

G. D. J. u O. — M. P. u M. — M. R. u P. — I. S. u R. Na poslanom srdačna hvala.

G. G. B. u J. Osobne vesti donašamo sve, koje nam se saobćaju. Imenovanja u državnoj upravi još neprimisimo. — Što se tiče g. D., bit će nam drago ako nam njegov životopis i zasluge svrsishodno opišete.

G. M. S. u V. Vaše izvješće o šumarstvu (?) na magjarskoj izložbi, nemožemo upotrebiti, jer u njemu je sve i sva, samo ne izvješće o šumarskoj izložbi i šumske izložbi.